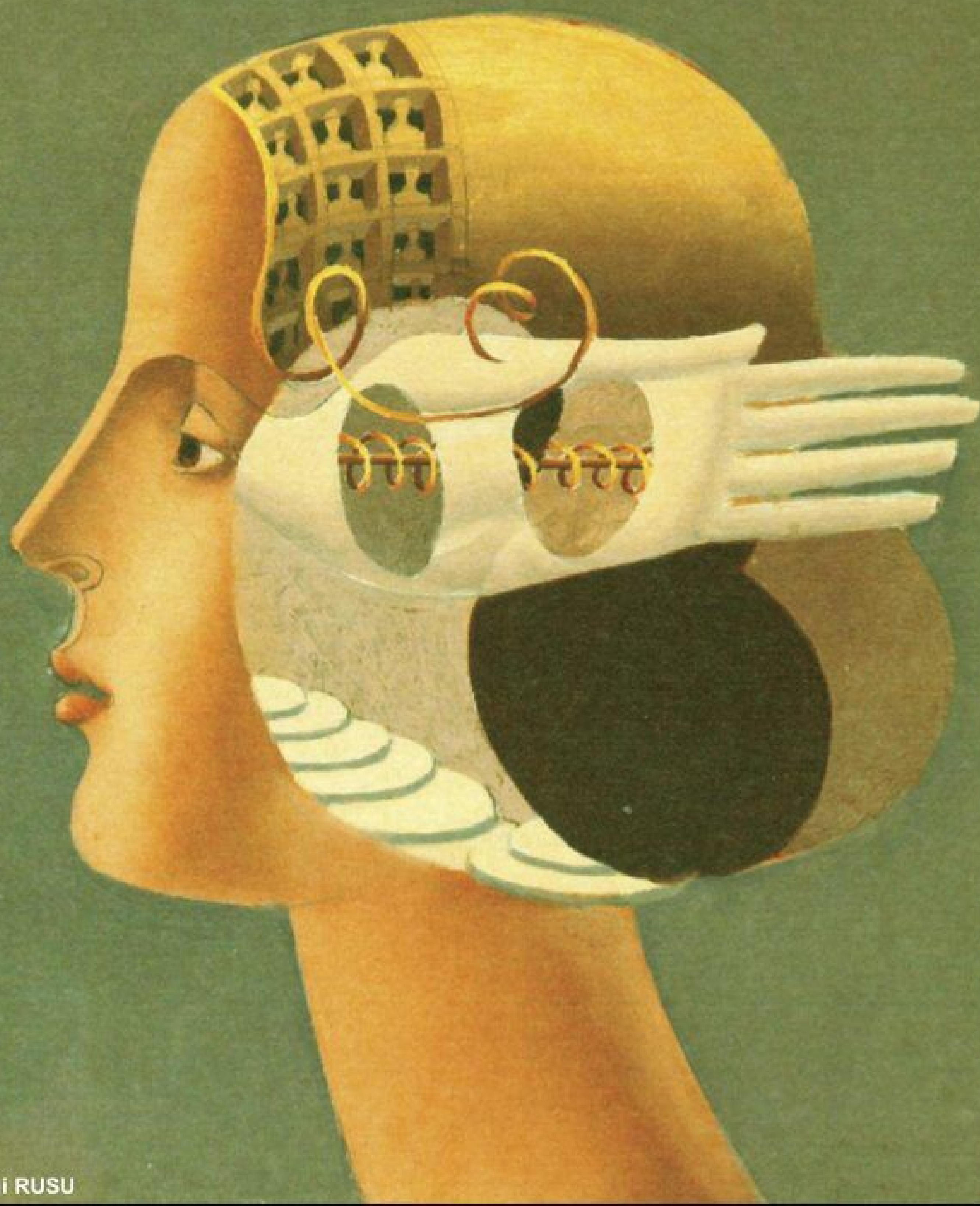
12/131
Decembrie 2013
Anul XI
2 lei

Cafeneaua literară



Mihai RUSU

Poetul Daniel CORBU la Târgul Internațional de Carte de la Istambul

Poetul Daniel CORBU, unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori români în străinătate prin traducerile în engleză, germană, franceză, italiană, spaniolă, sârbă etc., a participat în perioada 2-5 noiembrie 2013 la *Târgul Internaţional de Carte de la Istambul*.

Daniel Corbu şi-a lansat cartea *The Lonesome Way's Manual / Manualul Bunului Singuratic*, a avut întâlniri cu cititorii şi a susţinut, ajutat de traducătoarea sa în limba turcă, Semra SELIN, o lectura publică. Între scriitorii români care au fost prezenţi la această remarcabilă sărbătoare a cărţii se numără şi poeta Carolina Ilica. Standul românesc a fost organizat de Ministerul Culturii şi Institutul Cultural Român. (**C.L.**)



Daniel Corbu împreună cu Carolina Ilica şi traducătoarea sa în limba turcă, Semra SELIM

Teatru

Gogol, pe la noi...

Iaca „Revizorul" ajuns și-n Pitești. Pe seară, duminica, în Brumaru' vecin. În strai de comedie-mbrăcat. Valabilă azi mai dihai ca atunci. Căci și-ntre Carpați corupție e. Hoție și șpagă. Prostie servilă. Impostură crasă. Incultură, cert. Motive-ndestul să capete viață textu-i, din nou. La teatrul de comedie bucureștean. A cărui bună echipă veni a-l rosti și la noi hotărât. Iată-i componența, demnă de notat: Mălăele și Mihăiță, în capu' listei, firesc. Însoțiți cu folos de Găitan, Mirea, Teodosiu; Racoți, Georgevici, Dinuliu (cândva, la „Davila"); Dobrovici, Seceleanu, Dănilă; Huluba, Ghițulescu, Lazăr. Actori talentați, experimentați. Conlucrând la fix în montarea lu' Mălăele. Reușind trimiteri la contemporani în mod consistent. Nu doar râsu' zdravăn stârnind, ci și mintea la muncă, benefic, puind. Tragicomedie, vădit. Pe măsura realității în care trăim…

„Revizorul" gogolian e, categoric, peren. Varianta-i dâmbovițeană, un semnal de alarmă. Sigur nimerit, deplin izbutit. Comicul abundă, tâlcu', tot așa. A meritat să-l revăd. Replicile lui, și mâine cu rost. Că lumea coruptă, necivilizată și ticăloșită n-o pieri ușor. Cel puțin p-aci, pe plai românesc. A se lua aminte, atent, permanent, drept avertisment…

Secvențe teatrale festivaliere

De la „Davila", unde piese multe ne-au fost oferite-n Brumar, spre sfârșit. Vreo trei le văzui și le consemnez pe rând și succint, ca de obicei...

Încep cu a de la „Tudor Vianu", din Giurgiu. „Nu mor pescărușii când vor porcii mistreți". Nu doar comedie, scrisă de director. Mircea M. Ionescu (le are cu sportu' și dramaturgia). De actualitate pentru români, copios. Demnă de văzut și de luat aminte. Regizoru', bucureștean. Domnu' Vlad Stănescu. Actorii, la fel, cunoscuți deja. Maria Teslaru, Violeta Teașcă. Alexandru Georgescu (născut piteștean) și Ion Haiduc (pe drept premiat). Echipă sudată și aplaudată. Afirm răspicat că a meritat să o văd jucând. Și să o revăd când se va putea…

Continui cu „Teatrulescu", de loc din Craiova. „Legături primejdioase", notorii. De Choderlos de Laclos. Adaptare azi dup-al său roman. Intrigă, minciună, imoralitate. Puse-n evidență de protagoniști. Raluca Păun, Romanița Ionescu. Ele, și regia. Ramona Drăgulescu și cu Reka Szasz. Alex Calangiu, Claudiu Mihail. Artiști tineri încă, vrând a demonstra. Că resurse au și zel tot așa. Să umble prin lume, le e necesar. Îi îndemn s-o facă și trec mai încoa, către „Anton Pann". Din Râmnicu Vâlcea. Mihail Zadornov și „Ultima șansă". Laszlo Vadas, omu' care-a pus-o-n scenă. Tot o comedie, c-un trio frecvent. Soțu' de cincizeci, nevasta și amanta. Adică, Radu Constantinov, Iulia Antonie și Lidia Stratulat. Ai noștri vecini sper să mai revie și cu altceva. Fiindcă-n Pitești iubitori de teatru există destui. Și ei vor intens replici fel de fel să audă des. De prin toată țara. Cum era odat', foarte adecvat. Arta având rostu' să circule veșnic, slujitorii ei lauri să culeagă…

Adrian SIMEANU

Aforisme

Existența nu poate fi golită



■ Prestigiul realului provine mai cu seamă din faptul că e născător de ficţiuni. Realul poate deveni ficţiune, ficţiunea nu poate deveni niciodată real.

■ În actul morţii se întîlnesc, în chip frenetic, Neantul şi existenţa. Şi, poate, se contopesc.

■ Modul său de sinceritate e tăcerea.

■ Modelul relativ, care se absoarbe în propria ta creaţie ca un aliment în ţesutul organismului, şi modelul absolut, de neatins în veci, aidoma plutirii unui nor pe coama căruia nu poţi încăleca.

■ Citesc versurile unor tineri poeţi actuali, cu un sentiment îndoit: pe de-o parte, de preţuire pentru înalta ştiinţă şi precizie a cuvîntului, pentru fluiditatea lui fără cusur, pe de alta, de jenă tocmai pentru această fluiditate ce frizează mecanicul, ce, neîntîmpinînd parcă nici un obstacol, sugerează vidul. Superficialitate? Una teribilă, întrucît izvorăşte dintr-o mobilizare a conştiinţei docte, intertextuale, din propria sa imagine reflectată fidel. Cristalul se tulbură, seninul ce părea a întrupa absolutul devine înecăcios ca un fum. Dificultatea se trage în sine, înspăimîntată de tehnică. Enigmatică aidoma unui Sfinx, poezia aşteaptă sacrificii, iar nu victoria goală, formală. „Un poem trebuie să fie scurt, prin vocaţie eliptic, oricare i-ar fi lungimea obiectivă ori aparentă. Duct inconştient al lui *Verdichtung* şi al retragerii contragerii*"* (Jacques Derrida).

■ Îţi aduci aminte mai uşor de împrejurările concrete decît de stările de spirit ce le-au însoţit. Explicaţie: memoria celor dintîi răspunde unei necesităţi existenţiale. Memoria ultimelor răspunde unui lux al existenţei.

■ Dificultatea de a cunoaşte miracolul e sporită de atitudinile diverse pe care le avem faţă de acesta. Incredulii vor ca miracolul să fie vrednic de ei, credincioşii vor ei să fie vrednici de miracol.

■ Minciuna dezvăluie totdeauna o slăbiciune. Sistematizată, devine o malformaţie, o cifoză a spiritului.

■ Ideea: dorinţă ca o lavă răcită. Sau, cu cuvintele lui Mallarmé, „glorie a îndelungatei dorinţe".

■ Te compromiţi prin slăbiciunile cărora nu le poţi face faţă, care te inundă. Cele pe care le stăpîneşti sunt deseori factori de autoritate.

■ Umbrele, aceste duhuri materiale ale obiectelor şi fiinţelor deopotrivă, sunt lungi în zori şi în amurg şi scurte la amiază, dovedind şi ele că începutul şi sfîrşitul reprezintă sursele misterului.

■ Iubirea, ca şi poezia, se hrăneşte, în bună măsură, din absenţele, din golurile, din celulele de neant ale Celuilalt. Făureşti un ideal pe seama vidului său.

■ Existenţa nu poate fi golită. Paradoxal, ea *se umple* cu golul prin care încerci a o înlocui.

■ Negaţia devine o formă de supravieţuire, atunci cînd viaţa ţi se refuză în accepţia ei pozitivă, neproblematizată.

■ Lipsa de criterii te tulbură, pentru că poate fi atît un sălaş al inocenţei, cît şi unul al corupţiei.

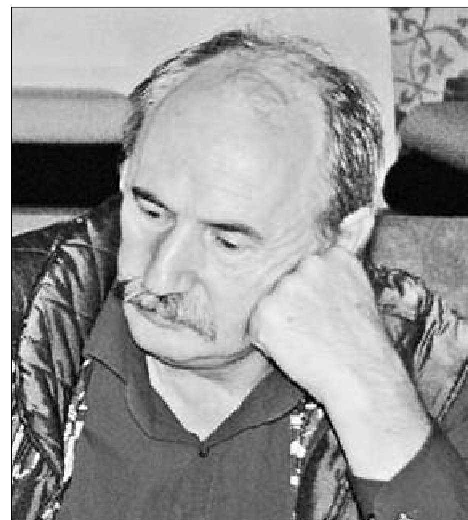
■ Un chip de a-ţi lua rămas bun de la viaţă: să priveşti îndelung un apus de soare, aşa cum – îţi dai seama – nu l-ai mai privit de ani şi ani. Probabil din copilărie.

■ Ironia nu ne cunoaşte. Ea se cunoaşte doar pe sine, ca orice vanitate.

■ Frumuseţea şi inteligenţa nu pot fi simulate, datorită izbitoarei lor unicităţi.

Gheorghe GRIGURCU

Literatura postmodernă, o literatură controversată *



Din momentul în care, după 1944, în Occidentul american şi cel european s-a vorbit despre o istorie, o societate, politică, democraţie, cultură, ştiinţă, filozofie *postmoderne*, cercetătorilor din domeniul culturii li s-a părut firesc să transfere termenul de „postmodern" şi asupra artei şi, desigur, a literaturii. Aşa se face că astăzi se discută în mod curent despre *literatura postmodernă* sau *postmodernistă*, o literatură care dacă îi urmează celei moderne înseamnă totodată că ea este generată de un alt canon literar decât cel modern.

Numele de „literatură postmodernă" („postmodernistă") i-a revenit mai întâi literaturii americane de după Al Doilea Război Mondial. Dar şi literaturii occidentale europene, îndeosebi literaturii engleze şi irlandeze.

În anii 1959 şi 1960, în America se vorbea despre postmodernism ca despre „o deviere minoră de la marea mişcare modernistă", iar în anii '80 postmodernismul literar este numit, pe rând, avant-gardism, neo-avant-gardism şi chiar modernism…, spune Ihab Hassan în încheierea, numită „POSTFAŢĂ 1982: *Spre un concept de postmodernism*" („POSTFACE 1982: *Toward a Concept of Postmodernism*") la cea de a doua ediţie, din 1982 (în **1**, p. 181), a volumului *The Dismemberment of Orpheus: Toward a Postmodern Literature*, apărut iniţial în anul 1971 (**2**). Hayden White, profesor de literatură comparată la Stenford University, ne asigură că postmodernismul literar american s-a impus în anii '60-'80 (*Modernismul american, postmodernismul şi avangarda*, în *Modernism şi antimodernism*, coordonator Sorin Antohi, Ed. M.N.L.R., 2008).

Literatura postmodernistă s-a dovedit a fi cât se poate de controversată, asupra ei emiţându-se cele mai diverse, stranii şi contradictorii opinii.

„Singura condiţie fermă de înregimentare printre postmodernişti rămâne conştiinţa unui autor că este Postmodern şi dorinţa sa de a se situa şi a produce sub acest semn",

spune, de exemplu, în anul 1986 Breon Mitchell, profesor de literatură comparată şi germanistică la Indiana University, Bloomington. (*Samuel Beckett şi controversa postmodernismului*, în **1**, p. 24). Astfel, romanul *Numele trandafirului* nu e considerat postmodernist pentru că demonstrează anumite trăsături specifice literaturii postmoderniste, ci pentru că „ştim bine că Eco îşi deapănă povestea în deplină conştiinţă a «apartenenţei» sale la postmodernism." (id.).

Şi totuşi noi nu avem de unde să ştim în ce anume constă „conştiinţa apartenenţei" lui Eco şi a altor o mie de scriitori contemporani la postmodernism, pentru ca, pornind de aici, să aflăm ce anume ar putea să însemne literatura postmodernistă, în cazul în care menţinem ideea lui Mitchell. Dacă „toată lumea e de acord că s-a petrecut o schimbare majoră, că Modernismul a ajuns la sfârşit şi că a sosit o eră nouă, postmodernistă" (ib.), după cum susţine acelaşi Mitchell, atunci „toată lumea" ar trebui să spună totuşi în ce anume constă, din punct de vedere literar, estetic, „schimbarea majoră" adusă de postmodernism… Or, acest răspuns fie că este ocolit, fie că este atât de variat şi ambiguu încât creează confuzii.

Aprecierea lui Luc Ferry, şi anume aceea că „Postmodernismul este o depăşire a modernismului", nu ne ajută nici ea cu nimic, pentru că o astfel de judecată nu e posibilă decât *după* ce ne-am lămurit asupra înţelesului celor două literaturi, pentru ca, prin comparaţie, să putem spune dacă depăşirea semnalată există sau nu. Or, despre cele două înţelesuri/concepte Ferry nu ne spune în evaluarea sa nimic.

Există însă şi cercetători literari care se încumetă să definească noua direcţie literară şi în felul acesta să limpezească, cât de cât, lucrurile. Ba chiar constatăm că postmodernismului literar i se dau mai multe definiţii, parte dintre ele contradictorii. Malcom Bradbury, romancierul şi profesorul de Studii Americane şi Creative Writing de la Universitatea East Anglia, recunoaşte în prelegerea *Postmodernismul, romanul şi lumea mediatică a televiziunii*, susţinută la Seminarul Stuttgart, numit *Sfârşitul postmodernismului: noi direcţii* (1991), că ideea sa despre postmodernism diferă substanţial de modul în care acest curent literar este înţeles de colegii săi de seminar John Barth, Ihab Hassan, William Gass, Raymond Federman: „ceea ce am de spus eu însumi este probabil contrapunctual, foarte posibil adversativ, raportat la comentariul celorlalţi vorbitori." (revista *Vatra* nr. 9-10/2011).

O observaţie asemănătoare o făcea scriitorul şi teoreticianul englez John Barth în anii '80, care se distanţa şi el de modul în care un alt grup de cercetători notorii – Alter, Graff, Hassan – înţelegeau postmodernismul. El nu admitea de pildă că *tot* postmodernismul literar este întocmai aşa cum îl considerau aceşti critici, adică un fel de „decadenţă palidă şi

stoarsă” (*Literatura Reînnoirii: Ficţiunea postmodernistă*, în **1**, p. 166).

Pe de altă parte, în timp ce unii critici consideră că postmodernismul succede modernismului şi că el are, în consecinţă, un *alt* canon/concept decât acesta, Matei Călinescu apreciază în anul 1987 că „postmodernismul este o faţă a modernităţii” (**3**, p. 259), o faţă a literaturii moderne, iar nu o literatură întemeiată pe un alt canon. Deşi „s-a format un corpus de scrieri (…) receptate de obicei ca postmoderne”, acesta „nu se constituie totuşi într-un nou canon” (ib**.**, p. 147), într-un nou concept faţă de cel modern, pentru că între operele acestui corp există diferenţe structurale şi stilistice evidente, spune Matei Călinescu.

„(…) există divergenţe serioase chiar în interiorul teoriei postmoderne”, spune Terry Eagleton în *Teoria literaturii* (**4**, p. 265), exprimând în acest fel convingerea mai multor critici şi teoreticieni care cercetează literatura postmodernă. „Termenul – de postmodernism – a fost atât de des folosit încât pricinuieşte mai multe probleme decât soluţionează”, apreciază Richard Rorty în *Pragmatism şi filozofie post-nietzscheană*, II, Editura Univers, Bucureşti, 2000, p. 10.

Diferenţele substanţiale între operele numite (totuşi) „postmoderniste” („postmoderne”) conduc la teorii diferite/divergente asupra acestei literaturi şi a canonului ei. Lipsa de consens a definiţiilor sau aproximărilor conceptuale date în general literaturii postmoderniste de către cercetători ca Mitchell, Atler, Graff, Linda Hutcheon, Ihab Hassan, Barth, Gass, Federman, Bradbury, Terry Eagleton, Caramello, Newman, Scarpetta, Brian McHale, Matei Călinescu etc. nu ar trebui să ne îngrijoreze totuşi chiar atât de mult, pentru că între cei care înţeleg *diferit* există atât critici care înţeleg deformat literatura postmodernă cât şi critici care o înţeleg aşa cum este ea într-adevăr, iar noi putem să alegem între cele două portrete ce i se fac. Dar fireşte că alegerea pe care o facem depinde de propria competenţă şi că în lipsa ei putem ajunge şi noi la puncte de vedere eronate.

O altă problemă pe care o ridică literatura postmodernistă este aceea dacă ea mai poate fi numită literatura „acestor zile”, aşadar „contemporană”. Dacă în anul 1991, la Seminarul Stuttgart, se vorbea deja despre „sfârşitul postmodernismului” şi chiar despre noile direcţii literare ivite după el, înseamnă că literatura postmodernistă a şi dispărut din peisajul literar contemporan… Înseamnă că există posibilitatea ca literatura postmodern(ist)ă, cu care mulţi scriitori şi critici din afara Americii de Nord – români de pildă – se socotesc *încă* contemporani, să fi devenit între timp un fel de „literatură a trecutului”, iar practicanţii şi teoreticienii ei de azi să fie depăşiţi de evenimente…

Moartea postmodernismului pare să fie dovedită de apariţia pe scena culturală a altor *isme*…, care îşi caută fiinţa şi dispută întâietatea. În partea introductivă a volumului *Transmodernismul* (Princeps Edit, Iaşi, 2011, ed. a doua), Theodor Codreanu inventariază, alături de *transmodernism*, o serie de concepte precum „*hipermodernism, paramodernism, new modernity, globmodernism, geomodernism, post-postmodernism, postmodernism premodern* etc.”, care ar reprezenta tot atâtea direcţii culturale sau moduri de a surprinde realitatea culturală contemporană. Din toată această bâiguială conceptuală post-postmodernă, doar conceptul de *transmodernism* are şansele de a se impune, ne asigură Codreanu. Numele noii epoci culturale este cel de transmodernism.

Deşi sunt date care ne-ar îndreptăţi să calificăm literatura postmodern(ist)ă drept o literatură care şi-a încheiat existenţa, cred că va fi totuşi util, instructiv să cunoaştem literatura de care unii scriitori abia s-au despărţit, în timp ce alţii o mai practică încă… Întru cunoaşterea literaturii postmoderniste (postmoderne) ar trebui ca pe de o parte să prizăm această literatură, iar pe de altă parte să cercetăm studiile unor critici şi teoreticieni care, trăind în spaţiul cultural în care literatura postmodernistă a luat fiinţă, ne închipuim că au înţeles-o mai bine. În acest sens, am ales să prezentăm viziunea lui Harold Bloom şi a lui Ihab Hassan, doi universitari americani, notorii prin studiile pe care le-au dedicat literaturii. Următoarele două capitole le vor fi consacrate.

Virgil DIACONU

Bibliografie:

1. Revista *Caiete critice*. *Postmodernismul* nr. 1-2/1986, Bucureşti.

2. Ihab HASSAN, *The Dismemberment of Orpheus: Toward a Postmodern Literature*, ediţia a II-a, New York, Oxford University Press, 1982.

3. Matei CĂLINESCU, *Cinci feţe ale modernităţii. Modernism, avangardă, decadenţă, kitsch, postmodernism*, traducere Tatiana Pătrulescu şi Radu Ţurcanu, Ed. Univers, Bucureşti, 1995.

4. Terry EAGLETON. *Teoria literaturii. O introducere*, Editura Polirom, 2008, Bucureşti, trad. Delia Ungureanu.

* Capitol din volumul *Canonul poetic*, aflat în lucru.

Ancheta *Cafenelei*

Olimpiu NUŞFELEAN

Nu-i mare fericire să fii post-modern...



Orice poet ar trebui să se ferească de a fi categorisit, încă din timpul vieţii, ca fiind post-modern, postmodernist. E o categorisire foarte generală, specifică poate cenaclurilor, recenziilor de ziar sau, desigur, istoriilor literare, şi în acelaşi timp foarte relativă. E ca şi cum ai fi prins într-un insectar, în vreme ce aripile îţi mai fîlfîie iar inima speră să mai bată. Însă, prin această fixare cu acul cu gămălie al „categorisirii", ţi se oferă o inimă artificială şi comună. Pentru că postmodernismul e rezultatul, într-un fel, al pierderii suflului modernismului, cînd alt suflu nu este de găsit, cînd nu mai este putere sau entuziasm pentru căutările de *înălţare* a fiinţei – specifice poeziei – iar soluţiile de ocazie sînt acceptate cu lejeritate. Dar, în acelaşi timp, se poate identifica aici şi o luptă a conceptelor, care devine un spectacol caricatural de toată... frumuseţea. Căci iată ce spectacol specific actualităţii derutate se poate iniţia cînd în arenă încep să se bată postmodernii cu modernii, cu săbiile propriilor poezii, încropind texte în formule gata validate de critică, elaborînd tot felul de „făcături" cu pretenţii...

Ar fi drept să recunoaştem că această perioadă, după „căderea modernismului", nu şi-a găsit o *identitate* tare, consistentă. S-a creat impresia că postmodernismul, confiscat tot mai mult de noile valuri de poeţi, s-a rupt de tradiţie, dar, cînd postmodernismul îşi analizează apariţia şi-şi stabileşte predecesori şi etape de evoluţie, cum procedează, de exemplu, filosofia, cu trimiteri la Fr. Nietzsche, Z. Freud, M. Heidegger, sau la neopozitivişti, reface legătura cu o tradiţie pe care o neagă. Dacă, pe această idee, ne vom duce la literatură, vom constata un mare amalgam... Omul de azi are nevoie de repere fundamentale, deci şi literare, solide; poezia postmodernă este lejeră... O asemenea poezie caută „masele", cînd acestea fug de poezie. Este dureros să vezi cum subiectivitatea eşuează în licenţiozitate, cum, în virtutea pluralităţii şi a „exprimării" realităţii, subiectivitatea se îndepărtează – erodată, obosită – de aceasta. Eul poetului este „schimbător" în evoluţia experienţelor poetice, dar acesta are sau ar trebui să aibă şi o constantă, pe care este chemat să o hrănească necontenit cu frumuseţe. În această *frumuseţe*, oricum ai defini-o, rezidă puterea poeziei. Aici, *întru* frumuseţe, se relevă adevărata poezie, dincolo de concepte şi... clasificări.

Dacă discursul poetic conduce postmodernismul spre adoptarea ironiei, a paradoxului, a manipulării textuale, a referinţelor sau tropilor, atunci trebuie să accepţi şi faptul că asemenea lucruri s-au mai făcut. Nu poţi abandona ţelul poeziei de dragul unui cititor leneş, care foloseşte instrumente... rudimentare de receptare. Nu te poţi coborî la nivelul lui, chiar dacă ai găsi o justificare a acestui demers. Nu poţi elimina axiologia, care se bazează pe nişte criterii, iar criteriile „emană" dintr-o realitate valorică, în raport cu tradiţia, cu mişcările sufletului, cu izbînzile conştiinţei. Conştiinţa poetică nu se poate alia însă cu efemerul degradant, nu neapărat cu efemerul... deconstructivist. Orice poet, în timp ce *construieşte*, şi *deconstruieşte*, dar nu prin *divagaţie*.

Dacă, într-o anumită accepţiune, sunt tot atîtea teorii ale fenomenului cîţi teoreticieni există, ar trebui să putem spune că sunt tot atîtea expresii poetice ale prezenţei postmoderne cîţi poeţi există. Dar nu este aşa. poezia noastră pretins sau real postmodernă constatăm o jenantă uniformizare a vocilor poetice, cu excepţia cîtorva care ies clar din obişnuit iar această ieşire nu o fac într-un spaţiu poetic văduvit de tradiţie. Şi asta cîtă vreme virtutea unei poezii nu poate să stea în gloria uniformizării şi a monotoniei.

Eroarea fundamentală în care se află „postmodernismul" este exprimată de faptul că, orice ai spune – în plan teoretic – despre postmodernism, enunţul tău poate fi infirmat, şi se poate spune că înseamnă cu totul altceva. În acelaşi timp, realitatea poetică nu poate fi inspirată de o realitate teoretică. În cazul postmodernismului, cred că am pus teoria înaintea poeziei, fapt ce duce la producerea de artificii.

În sensul celor afirmate mai sus, cred că e derizoriu să stabileşti ierarhii postmoderniste. N-ai criterii valorice, numai presupuneri teoretizante. Poezia adevărată – acea construcţie în care cuvîntul tinde spre cîştigarea condiţiei sale creatoare – nu acceptă asemenea hamuri teoretizante. Literatura e şi emulaţie, mişcare şi interferenţă a modelelor şi formulelor, competiţie valorică, dar dacă imiţi o formulă, fie ea şi nord-americană, ceea ce faci e tot o (simplă) imitaţie. Poezia ţine de firescul unei limbi, ea este sau poate fi *creaţie*, deloc imitaţie. Deşi nu ducem lipsă de imitatori. Optzecismul e însă un *start*, o *desprindere*. E mai mult decît o modă, dar n-a apucat şi nici n-a ambiţionat să fie curent. În ce se integrează această mişcare rămîne iarăşi de văzut. E o încercare derizorie să ridici

ierarhii postmoderniste. Pe ce te poţi baza? Majoritatea „ierarhiilor" postmoderniste sunt făcute de poeţi. Ei sînt în interiorul fenomenului dar, în acelaşi timp, sînt departe de... distanţele şi criteriile obiectivităţii. Ierarhiile sînt subiective. Subiective şi... drăguţe. Sînt conştient că literatura este o afacere pe cont propriu, că aceasta are nevoie de experienţe literare dintre cele mai diverse, pe care şi le asumă, dar izbînzile valorice din pretinsa postmodernitate sînt totuşi puţine. Nici sociologia succesului nu ne poate învăţa mare lucru în această direcţie. Poezia *este* sau nu. Desigur că drumul spre ea e plin de piedici, inclusiv teoretice, critice (şi critica are erorile ei), de gaşcă, de val, de tsunami istoric!...

Voi fi mai repede de acord cu , un critic acerb al a postmodernismului, pentru care această modă e mai mult o etichetă aplicată unei constelaţii de puncte de vedere, puncte departe de a fi congruente. În creuzetul poeziei noastre actuale, „postmodernismul" are o prezenţă hazardată, în care sincronizarea se exprimă printr-o iarăşi şi iarăşi imitaţie întîrziată. La ce şi cui foloseşte? (Am putea găsi un răspuns, dar nu-i loc/spaţiu aici şi nu-i momentul acum.)

Dacă este aproape imposibil de stabilit un moment de cotitură între modernism şi postmodernism (în cazul că acceptăm existenţa acestuia), atunci care analist ar putea lumina raportul dintre elementele moderne şi postmoderne dintr-o operă literară sau de ce anumite elemente ar trebui să le pui în seama modernismului sau altele în seama postmodernismului? Şi cu ce scop, dacă nu unul strict legat de modă sau de o grupare de forţă, care încearcă să ocupe un cîmp literar destinat oricărei prezenţe literare, adică tuturor?

O înclinaţie – sau plăcere – teoretică mă face să mă aplec uneori asupra unor teze postmoderniste (citeşti şi te nedumireşti!...) decît asupra versurilor de „sorginte" postmodernistă, dar poezia ca atare mă interesează dincolo de apartenenţa la un fenomen sau curent. O receptez ca exprimînd doar adevărul poetic, dincolo de aspectele teoretice pe care le inspiră.

Desigur, nu putem nega întrutotul existenţa postmodernismului, din moment ce se vorbeşte atîta despre el iar o serie de poeţi/scriitori se revendică de la o asemenea mişcare literară, dar nici nu putem să-i acceptăm pretenţiile, deoarece acestea sînt exagerate şi ambigue. Rămîne în seama teoreticienilor să-i dea de capăt, însă el, cît e, este izvorît dintr-o mare incapacitate, poate dramatică, de identificare a creatorului, de configurare a unei identităţi vii, situaţie ce pare a putea fi datată (istoric) în cele din urmă... Fiind atît de controversat, cu un „corp" atît de larg de „noduri de nervi", ar putea să pară dinamic şi fertil, dar este în acelaşi timp atît de vag şi de inconsistent.

Poeţii postmodernişti (sau pretins postmodernişti; nu ştii niciodată unde-i adevărul) sînt prea prinşi într-o subterană disperare de a-şi găsi o identitate, ca să mai poată ieşi dintr-o asemenea disperare, care rămîne nerecunoscută, nedefinită, dar mai ales sterilă în plan artistic.

Deocamdată este foarte multă gălăgie în jurul acestui concept. Va fi fiind curent, mişcare literară, fenomen, capriciu, criză sau rătăcire literară?... Nu putem şti ce se va alege sau ce va rămîne din el după ce se vor fi limpezit apele. Sigur este că omul de azi, trăind o condiţie atroce, ar aştepta altceva de la literatură decît jocuri literare postmoderniste. Dar asta-i situaţia, nu sîntem noi deasupra realităţii, ci realitatea este... deasupra noastră. Se întîmplă asta cînd – nu-i aşa? – nu mai crezi în cuvînt!...

Să reiterez: fără o axiologie clară, pretinsul postmodernism românesc se transformă repede într-o „masă" reziduală. Actualitatea are nevoie şi de lucruri (poetice) serioase; nu poţi face mişto din totul, la nesfîrşit. Nu ţin să ştiu care poeţi sînt moderni şi care postmoderni. Aş putea face, poate, o listă într-o discuţie cu nişte elevi de liceu, dar rostul ei ar fi doar ca să aibă ce să scrie la Bac şi nimic mai mult. Dacă-i aşez pe Dante, Rilke sau Blaga (nume alese la întîmplare) alături într-o bibliotecă imaginară, nu o fac din cauza etichetelor generate de mode sau curente, ci datorită revelaţiei poetice pe care mi-au produs-o şi pe care mi-o vor mai produce, cred, la o nouă lectură, la o altă nevoie de poezie. Oricîtă literatură de specialitate aş citi, nu pot face (încă) o distincţie clară între moderni şi postmoderni, ba să-i mai amestec acolo şi pe optzecişti, nouăzecişti sau douămiişti... Şi ce mai înseamnă oare demonism, fantagonism, biografism, himerism, boierism?... Sincronizarea e fertilă, cînd e, cum să zic?, ambivalentă, pentru schimbul de idei sau de formule, pentru înnoirea unui discurs, dar, la rigoare, cum poţi sincroniza poezia unei limbi cu poezia altei limbi? Îi stimez pe poeţii lansaţi de *Cenaclul de luni*, dar, la vremea respectivă, nu mă interesa cît sînt de postmoderni, ci cît sînt de buni, şi, în plus, pe atunci existau şi alte cenacluri importante, al căror creuzet literar ar mai fi de luat în seamă. Aş putea da o listă de poeţi valoroşi, păstrîndu-mi libertatea de a nu-i defini teoretic. Dar nu e cazul. Cît despre curaj, cred că acesta se verifică mai mult nu din a da o listă de poeţi, ci din a crede în poezie cînd alţii dau tunuri financiare. Nu sîntem pierduţi pentru poezie, românul continuă să fie „născut poet", vorba – postmodernistă?!... – a lui Alecsandri. Poezia nu şi-a pierdut demnitatea. Unii i-o mai... strică, dar aceasta – demnitatea poetică – rezistă şi există. Aşa cum există şi români (poeţi) care mai aleargă după stele apuse. În ce poezie cred? Determinările sînt inutile. Răspunsul se subînţelege.

Profil

Ilie Constantin, un „poeta artifex”

„Ce suferinţă, vai, să fii alcătuit!”

Cele „două vieţi” ale lui Ilie Constantin, *perioada românească*, cu un start mai mult decât promiţător şi apoi, din 1974, *exilul francez*, se regăsesc, prin orânduirea cronologică a producţiei lirice, în antologia *Plata luntraşului* (1999), organizată – la rându-i – în două secţiuni: *Ţărm anterior* (1956-1973), respectiv *Literatul barbar* (1974-1998). Sub un „titlu ridicol” (crede Marian Popa), poetul, credincios unor teme, dar sever cu sine, îndeosebi cu piesele din tinereţe, alterate de retorism, vehiculând ticurile epocii, invocă regresiunea, căderea, extincţia. Un travaliu purificator, interesat de estetizare, descoperind că „alergarea în sus”, „mântuitoarea” spirală au fatale tangenţe cioraniene, ancorând în formula unei „disperări şlefuite” (cf. Daniel Cristea-Enache) în drumul spre increat. E, de fapt, aici o veche obsesie a celui care, recunoscând că trupul e acum o „epavă sfărâmată”, pornea la drum cu mari speranţe. Fiindcă, în 1960, încă student, având lumea „la picioare”, Ilie Constantin debuta în colecţia *Luceafărul* cu placheta *Vântul cutreieră apele*, prefaţată de Al. A. Philippide, construindu-şi şi o solidă carieră (redactor la *Scânteia*, Studioul cinematografic Bucureşti, *Luceafărul*). Va părăsi ţara în 1974 după ce mai publicase câteva volume, afirmându-se şi ca prozator, eseist şi, îndeosebi, ca un excelent comentator de poezie, susţinând o cronistică febrilă la *România literară* şi *Luceafărul*.

Dincolo de şablonul generaţionist al începuturilor (epoca fiind populată cu notorietăţi gonflate), poemele lui Ilie Constantin respiră un calm clasicizat, respectuos, cu adieri neomoderniste, aşternute pe o „pânză visătoare”. Contemplativ, peisagist impersonal, abordând teme „verificate”, impregnate de o muzicalitate difuză, autorul volumului *Desprindere de ţărm* (1964) îşi anunţa cumva intenţiile. Îndemânatic prin tehnică, probând de pe-acum *suferinţa estetică*, visând, aşadar, la perfecţia formelor, el vesteşte „desprinderea”. Caligrafia, reveria, acea „rigiditate cvasiparnasiană” (amintită de Ion Pop) trebuiau să câştige în dramatism. În *Coline cu demoni* (1970) aspiraţia evaziunii se insinuează, rigoarea versificaţiei fiind tulburată/ „dereglată”; destinul e resimţit „ca pe-un arest”, „conturul singurătăţii” şi iubita-monadă suportă şocul defazării: „Te iubeam cu ochii mei de douăzeci de ani,/ tu întorceai spre mine ochii vârstei noastre”. Impulsurile imaginative iau notă de uzura biologică („cu tristă râvnă îmbătrânind”), încercând să împace contrariile într-un real clorotic, fidel unui estetism de seră („eter cu îngeri”, „relief de cretă” etc.). Anunţând însă latenţa (*scara, trepte, cupola* şi, apăsat, *golul*). De fapt formula sa lirică ar propune, de pe o parte, erupţii de nesiguranţă, incertitudine, „vacarmul de singurătate”, altfel spus, haosul interior (îndiguit), tulburând peisajul; şi, pe de altă parte, cuminţenia „clasică”, cenzurativă, lăsând senzaţia unui lirism stagnant şi strecurând, poate, chiar ideea abandonului. Gheorghe Grigurcu a definit exact tensiunile acestui *poeta artifex*: Ilie Constantin este un „fervent al formei”, denunţând tocmai *criza formei*. Meşteşugul său scriptic, indubitabil, tehnicismul (suficient sieşi, părelnic) slujesc cu devoţiune „obsesia formei”, terorizată de revărsările „substanţei” lirice, supravegheată vigil.



Şi „Marele Vag”, palpând „duios” o formă (fie ea şi insula visată ori iluzia ca „alcătuire săracă”), e bântuit de nostalgia preciziunilor, râvnind forma tiranică; dar şi încercat de şovăială şi indecizie. O *Geneză* deapănă un „vis acvatic”, desluşind „din fiinţa mării/ forme mişcând spre uscat, somnoroase”. Lumea primordială, insomniacă, în încleştare evocă momentul pre-formal, risipirea „zdrenţelor stelarelor ţesuturi”. Spaima, neîncrederea, ceaţa, destrămarea etc. se justifică în ghemul informului prin jocul limitelor, intervenind obstructiv: „viaţa ta e o fereastră/ zăbrelită des cu limite” (v. *Cunoaşterea prin limite*).

Când se apleacă asupra poeziei altora, Ilie Constantin se dovedeşte un comentator avizat, cu lecturi „fidele” şi diagnostice validate în timp. Incursiunile sale în peisajul liric (*Despre poeţi*, 1971; *A doua carte despre poeţi*, 1973) cucereau prin lapidaritate, confirmând contemplatismul observat de Al. A. Philippide încă la debut, exegetul dorindu-se *un privitor*, oferind doar „posibile explicaţii”.

Odată cu azilul politic în Franţa (1974), existenţa sa se fracturează. Afirmat rapid, venit de la „poalele istoriei”, poetul încearcă acum diverse îndeletniciri (va fi, o vreme, şi paznic la un garaj) şi începe, de la zero, o altă viaţă, inclusiv literară. *Oglinzi ale vidului* (2005) reface, pentru noi, cu o muzicalitate difuză, evacuând dramatismul, ceea ce Ion Pop numea „o lirică a rolurilor”. Visele sfâşiate, „soarta de cârtiţă”, zborurile casnice, „fără de zare”, invocate şi estompate, estetizează suferinţa. Un doctorat obţinut în 1991, cu Catherine Durandin (*La Complicité fertile*, carte tradusă în româneşte trei ani mai târziu), propune un şir de medalioane, fixate pe relaţia public/creatori. Revenind spectaculos în literatura română (1990), Ilie Constantin se încumetă la o productivă „răscumpărare”; lirica sa, conectată evazionismului şi onirismului, de reverie intelectualistă, încearcă, prin sugestiile *dedublării*, a afla „celălalt chip”. Un mai vechi poem (v. *Din infinit, poate de sus*) invoca *mâna creatoare*, dăruindu-i fiinţarea, „întocmită” însă „în multe chipuri”. Or, spaima de a căpăta chip, dispariţia reperelor (cerului), necurmata hăituială („de mine însumi hăituit”) îl aruncă într-o „mlaştină de irealitate”. Cheamă în sprijin „trecătoarea slavă a rugului”. Speră într-o iluzorie eliberare: „Iată în carne sufletul cum arde/ Din cupa ei dorindu-se afară”.

Făcând din „exersarea voinţei” suportul afirmării, poetul purcede şi la „lecturi autocritice” (v. *Ego scriptor*, 2010), considerându-se *egalul celor mai buni*. Şi citindu-se „cu delicii sălbatice”, cum va mărturisi ironic, lepădând masca ipocriziei, împăcând vitalitatea şi grandilocvenţa cu estetismul, căzut într-o încântată autocontemplare. Categoric, cu o *candoare de artifex*,

poetul „suferă de ideea de insuficienţă a formei”, nota Gheorghe Grigurcu; ea, tiranică, devine şi obstacol, „zăbrelind” jinduitul zbor sideral în decor apocaliptic. „Dispărând” din peisajul autohton odată cu „deşţărarea”, omis din listele curente, poetul are parte de o recuperare greoaie, amintit mai degrabă protocolar-superficial. Sau chiar, regretabil, ignorat, „evacuat” (precum în impozantele Istorii ale lui N. Manolescu şi Alex Ştefănescu). Cu atât mai de neînţeles, cu cât Ilie Constantin, dincolo de argumentul valoric al propriei creaţii, s-a aplecat stăruitor şi cumpătat asupra cărţilor confraţilor. Are opţiuni, o solidă cultură poetică, lecturi întinse şi, categoric, „organ”; îşi citeşte atent contemporanii şi generos-politicos, fără a cădea în hagiografie, îi şi comentează, vădind o remarcabilă „capacitate de obiectivare” (pe care o admira la Pompiliu Constantinescu). Indicii asupra criticii (metodei) sale aflăm în *Nodul lui Gordias* (1971). Critica ar fi o potenţare a nuanţelor (ecleraj), o înţelegere/explicare a celuilalt, o „dezlegare” treptată; *pilda nodului gordian* cere, în primul rând, o apropiere şi doar când e cazul „înălţarea hotărâtă a spadei”. *Complicitatea fertilă*, de pildă, încearcă „a readuce la viaţă” poeţi români (1950-1973), având ca centru de greutate generaţia ’60; acoperă, aşadar, un sfert de secol de poezie românească, propunând 32 de medalioane. Cu trimiteri la prestigioşi critici francezi, manevrând o *grilă tematică*, Ilie Constantin are în vedere un buchet de identităţi poetice şi bogata lor recoltă lirică (în contextul totalitarismului roşu). Şi se întreabă, parafrazând textul biblic: de ce „nu şi-au agăţat ţiterele de sălcii” (sau, în tălmăcirea lui Dosoftei, „bucine”), ferecându-le? De ce n-au ales, vorba lui Eugène Ionesco, *socialismul tăcerii* (e drept, un „adăpost precar”)? Mai ales că „melopeea realist-socialistă” încuraja/impunea o „propagandă versificată”, o literatură aservită, în „regresiune estetică”. Totuşi, constata Ilie Constantin, efectele au fost nu doar mortale, ci şi „regeneratoare”. *Cenzura* obliga la jocuri lingvistice, limbaj camuflat, esopism. Scurta *liberalizare* a îngăduit schimbarea repertoriului tematic, refugiul în metaforă, împrospătarea lirismului; şi, implicit, tiraje mari, o largă audienţă, rezonanţa „în cititor”. Adică o *fertilă complicitate*...

În acei ani publica masiv însuşi Ilie Constantin, un italienist interesat şi de *Cântecele altora*, o antologie pregătită în 1972, după ce, în 1967, îl tradusese pe Eugenio Montale. Un caligraf râvnind, în sonuri catifelate, impecabilitatea, calmând „răscolirea demonică” (cf. Lucian Raicu). De fapt, încă în 1968, Valeriu Cristea, comentând *Bunavestire*, prevestea „sâmburele demonic” al acestei lirici, sub control, fără a-şi tulbura „oglinzile”. Tensionată mereu de cei doi termeni „potrivnici” (ar fi zis Georges Mounin): *meseria* (tehnicismul) şi *inspiraţia* (harul).

„Impus” pe scena lirică de Miron Radu Paraschivescu şi supus, odată cu părăsirea ţării, unei „uitări organizate” (cf. V. Ierunca), tratament aplicat, desigur, tuturor celor care alegeau calea exilului (excluşi, radiaţi, anulaţi etc. din memoria culturală), Ilie Constantin a revenit în forţă, fără ecoul binemeritat. Dar în poema *Din infinit, poate* (dedicată lui Cioran), avertizând că nu e vorba de un creator ezitant, incapabil (cum sugerase V. Tănase), el se explica prin refuzul de a-şi asuma *o identitate*, păşind „din întuneric spre întuneric” (v. *Cosmogonie*). Fiindcă, spunea un gânditor, „suntem pe-aici doar în trecere”...

Adrian Dinu RACHIERU

Despre lumea în care trăim



Cărţile lui **Norman Manea** (de memorialistică, de eseuri, chiar şi cele de beletristică) sunt legate aproape obsesiv de experienţa românească totalitară şi de holocaust, tema extinzându-se şi asupra adaptării la exil. Preocuparea este comună şi altor scriitori din diaspora, în moduri proprii. Norman Manea este însă un analist tenace, explorând surse, simptome psihologice, sociale, politice, culturale. Prăbuşirea sistemului comunist, surprinzătoare, în afară de faptul că a dat satisfacţie modelului capitalist, a creat o jumătate de lume des-figurată, care a ieşit dintr-un regim totalitar, dar nu a ajuns încă în cel democratic, pentru că mentalitatea persistă (ne amintim de generaţia lui Moise sortită să dispară în deşert), pentru că ne aflăm în situaţia formelor fără fond (o societate fără suport financiar, dar nici moral, dominată de anarhie şi corupţie).

În cartea sa de eseuri **Despre Clovni: Dictatorul şi Artistul** (Editura Polirom, Iaşi, 2013, ediţia a III a), apărută în limba engleză, în 1992, la New York, explică, în *Nota autorului la ediţia întâi*: „Eseurile de faţă, supuse unei anumite retorici dialectice, jurnalistice, sunt preocupate, toate, de relaţia dintre scriitor şi ideologia şi societatea totalitară, într-o ţară în care tradiţia politică n-a fost admirabilă şi unde dictatura ultimelor decenii a fost un pitoresc amestec de brutalitate şi farsă, de oportunism şi demagogie. [...] Experienţa totalitară rămâne totuşi incomparabilă, o situaţie extremă ale cărei limite pot fi mereu extinse, al cărei potenţial malign creează o canceroasă patologie socială. O societate deloc monolitică, cum sperau comuniştii şi susţineau anticomuniştii, caracterizată, de fapt, prin ambiguitate şi duplicitate, măşti şi artificiu.” (pp. 10-11). Problema este dacă

scriitorul, ieşit din infernul deznădejdii şi ajuns în infernul tuturor posibilităţilor, mai poate fi obiectiv, dacă nu legăm prea mult evenimentele de persoana noastră, de resentimente, dacă istoria (care oricum ne scapă) nu este decât o chestiune de secundă, ca şi existenţa, sau de administrare a ideilor fixe.

Primul eseu, *Exil*, tratează situaţia *străinului*, simţit întotdeauna ca diferit, ca factor de periclitare a unei ordini tradiţionale. Această prejudecată se va şterge, cu siguranţă, într-o lume globalizată, având la dispoziţie mijloace de comunicare instantanee, cu migrări neîngrădite, în care se prefigurează o revoluţie genetică, ale cărei urmări sunt necalculabile. În asemenea circumstanţe, noţiunile de patrie, străin, exil se desemantizează. Astfel de previziuni au provocat reacţii fundamentaliste şi separatiste.

Vorbind despre sine, se consideră o victimă multiplă a înstrăinării, a holocaustului (în 1941, când avea cinci ani, a fost deportat, împreună cu familia în Transnistria), a totalitarismului şi a exilului. Doctrina naţional-socialistă hitleristă a devenit inumană prin exclusivismul ei, „propunea un model totalitar centripet, focalizat pe ideea de rasă pură şi stat naţionalist" (pp. 15-16). S-a manifestat, deci, violent împotriva *străinului*. Comunismul, la rândul lui, a produs, prin inflexibilitate şi teroare, alienare, duplicitate, subterfugii, ca modalităţi de supravieţuire. Exilul interior a fost o formă morală de rezistenţă. Eul, partea intimă a fiinţei, s-a păstrat, în cele mai multe cazuri, intact, vigilent, în ciuda presiunilor de tot felul.

Exilul, cu mare presiune psihică, pune mai acut problema identităţii: „Lumea înstrăinării este şi a alienării de tine însuţi, nu doar de ceilalţi: exil în cel mai comun sens cotidian, cât şi în forma transcendenţei celei mai pure" (p. 19). Pentru cel ieşit din constrângeri, traumatizat, liberatatea este împovărată cu memorie, pândită de angoase. Pe exilat (când este şi scriitor) pierderea limbii îl trimite în cea mai cruntă înstrăinare, atribuindu-i, e drept, nobleţea singurătăţii, a suferinţei. Pe scriitor, însă, îl salvează iubirea, care nu are patrie geografică sau etnică.

Al doilea eseu, *România în trei fraze (comentate)*, ia în considerare trei citate din trei români celebri, Eugen Ionescu, George Enescu şi Paul Celan.

Primul, „În România legionară, burgheză, naţionalistă, am văzut chipul Demonului sadismului şi prostiei încăpăţânate", a fost emis de promotorul absurdului, în 1946, republicat apoi în *Présent passé – Passé présent* (1968). Fraza îi oferă eseistului prilejul să confrunte cele două sisteme totalitare, nazismul şi comunismul. Deşi au puncte comune, se şi diferenţiază, în destule privinţe. În programul nazist lucrurile erau clare, direcţionate, şi aderenţii au acţionat în cunoştinţă de cauză, pe când idealurile comuniste erau de la început nerealiste, recurgându-se apoi la strategii duplicitare şi la forţă, pentru a se menţine puterea: „Pretutindeni, prezenţa insidioasă, dilatată a monstrului numit Putere. [...] Funestele patologii colective. Frica. Apatia. Depersonalizarea. Rinocerizarea. Demonul sadismului şi prostiei încăpăţânate." (p. 26). Discursul îşi schimbă registrul devenind autobiografic, autorul amintindu-şi hărţuielile cenzurii, conflictele tacite între scriitori şi oficialităţi, frica inoculată în oameni, circumspecţia generală, manifestările culturnice ale vremii, promiscuitatea în care se scufundase societatea, supremaţia partidului. Scriitorul va folosi, pe tot parcursul cărţii, acest mod de a alterna părţi analitice, abstracte, cu altele confesive, narative.

Cea de-a doua frază, folosită ca premisă, aparţine lui George Enescu: „Dacă ar fi administraţia şi politica românească la înălţimea mişcării artistice, am fi una dintre ţările cele mai fericite". Eseistul atribuie românilor câteva mărci caracterologice, simţul fatalităţii, asociat cu cel al umorului, suspiciunea faţă de politică, dar şi o predispoziţie pentru compromis şi complicitate, din care derivă „corupţia, bizantinismul, demagogia, abuzul de putere, nepotismul" (p.39). O asemenea fişă, cu intenţii curative, alcătuise Emil Cioran. Atributele sunt, însă, neconcludente, evazive, ca toate generalizările. Constantin Noica numea, ca trăsătură unică a românilor, *îndurarea*, mai ales în sensul etimologic, de a se face dur în interior.

Supravegheaţi, timoraţi de poliţia politică, românii au recurs la comunicarea codificată, aluzivă, esopică. Între conducători şi conduşi se crease o falie insurmontabilă. Neîncrederea, dispreţul faţă de politicieni erau definitive. Remediul folosit era disimularea, toate formele de revoltă, colective sau individuale, fiind reprimate, uneori, cu violenţă. Regimul sever de supraveghere a împiedicat orice formă de organizare, de dialog social. Cultura, în pofida numeroaselor constrângeri, a rămas un domeniu de refugiu, de rezistenţă, o enclavă.

Al treilea citat, din Paul Celan, din 1958, este unul poetic, evocând Bucovina copilăriei: „Era un ţinut în care trăiau oameni şi cărţi" (p. 45). Perioada de relativă liberalizare, dintre 1965 şi 1975, a avut efecte, mai ales, asupra literaturii, deschizând graniţele ideologice, lăsând să pătrundă oxigenul valorilor fireşti, autentice europene. Disociind valoarea estetică de cea morală, eseistul consideră că mulţi scriitori, în ciuda operelor remarcabile, au dat dovadă de oportunism, servilism şi complicitate. Rezistenţa, câtă a fost posibilă, s-a făcut tacit, prin neparticipare, prin eschive şi ambiguităţi.

Capitolul titular, *Despre Clovni: Dictatorul şi Artistul*, are ca subtitlu *Note la o lectură din Fellini*, actanţii fiind, desigur, Adolf Hitler şi Charles Chaplin, lumea fiind percepută ca un mare Circ. Interpretând dictatura în registru grotesc, atras de aspectul ludic al unei astfel de similitudini, atenuând oarecum dimensiunea sinistră a realităţii, eseistul defineşte: „Jalnicul nostru clovn local... Titlurile sale ridicole, aliniate în scară, interminabilele sale cuvântări, cu invectivele lor monotone şi greşelile lor gramaticale. Frica accelerând fanatismul şi fanatismul disimulat în viclenie, bâlbâiala şi gestica de marionetă, perseverenţa maniacală, hărnicia schizofrenică, perplexitatea faţă de tot ce cuteza să rămână viu, spontan." (p. 62). Şi totuşi clovneria este o meserie şi o artă. Ea te face să râzi, nu să plângi, nu e criminală, nu e iresponsabilă. Un caz psihiatric, susţinut de o clică de acoliţi, pentru interese proprii, care instaurează teroarea şi sechestrează zeci de ani un popor, invocând o ideologie utopică, impusă prin mijloace barbare, este altceva decât un simplu bâlci. E adevărat, clovnul domină jocul, îşi întinde mrejele şi culege efectele, este şi spectatorul propriilor înscenări, nu numai un simplu măscărici (cu mască, unul care se dă drept altcineva). Are o doză de sadism ludic. La Fellini este vorba de o substituire de roluri. Şi Ceauşescu era un clovn deraiat, nimerit într-un rol de păpuşar, racordat însă şi el la alte sfori. Sistemul comunist era compact, solidar, un domino al cărui echilibru trebuia asigurat permanent. Cine a comandat şi cine a executat e greu de spus. Este, aici, o artă a manipulării, a gonflării imaginii politice. Cert este că, în final, executanţii s-au retras din

roluri, lăsând marioneta fără putere. Ca în basmul în care puterea căpcăunului stă într-o serie de recipiente incluse, în mijlocul cărora se află un lucru derizoriu, un iepure, o muscă. Sistemul comunist a fost, mai curând, unul neosclavagist, bazat pe ordine, disciplină, poliţienism, apatia totală a supuşilor, ovaţii şi sărbători omagiale faraonice dedicate Conducătorului deificat. În categoria de Clovn feminin este prezentată consoarta. Împreună, formează *Perechea Supremă*. Această imagine caricaturală este dedusă din comportamentul lor public, de fantoşe. Scriitorul este sarcastic, necruţător, realizând un pamflet virulent.

Despre mijloacele folosite şi urmările pe termen lung ale totalitarismului este vorba în textul *Referatul cenzorului* (*cu note explicative ale autorului cenzurat*). Aproape în toate domeniile, valorile autentice erau mistificate, înlocuite cu surogate. Surogat era şi omul politic, ocupând locul specialistului. Fariseismul se practica la scară naţională. La sfârşitul anilor '70, s-a desfiinţat formal Direcţia Presei (Cenzura). Autocenzura, intrată în reflex, cenzura mascată urmau să *înlocuiască* această funcţie, exercitând-o chiar mai zelos. Nu se publica nimic fără avizul Serviciului Lectură al Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste. Scriitorul istoriseşte parcursul sinuos, prin cenzură, al ultimului său roman *românesc*, *Plicul negru*. Este inserat, ca document, *Referatul Cenzorului*, mostră de gândire dogmatică şi de atitudine discreţionară.

Felix culpa se ocupă de o problemă sensibilă, opţiunile de extremă dreapta ale lui Mircea Eliade, din perioada 1935-1938. Eseistul şi-ar dori semne ale delimitării, ale dezicerii de acest păcat al tinereţii. Nu le găseşte nici în scrierile târzii, memorialistice. Este evocată pasiunea neegalabilă a marelui savant pentru cititul cărţilor. Printr-un joc *als ob*, sunt selectate motive pentru care ar fi fost cu siguranţă condamnat de comunişti: activitatea publicistică de dreapta, atacurile împotriva Uniunii Sovietice, elogierea lui Salazar şi a susţinătorilor acestuia. Un Mircea Eliade rămas în ţară a fost Constantin Noica, arestat, *recuperat*, despre care autorul scrie: „Neîncrederea sa platonică în democraţie, fascinaţia sa faţă de <<fiinţa românească>> şi faţă de rigoarea intelectuală <<pură>> l-au făcut să critice mai frecvent şi mai acut <<decadenţa>> occidentală (o critică, în definitiv, mult mai confortabilă), decât dictatura lui Ceauşescu" (p. 132). Mircea Eliade numeşte *felix culpa* admiraţia pe care o avea pentru Nae Ionescu. Soluţia lui Norman Manea pentru România viitoare: „o clară, neambiguă tranziţie spre o societate civilă" (p. 153) – am zice, şi civilizată.

Alt text, cvasimemorialistic, *Istoria unui interviu*, relatează momentele tensionate ale întâlnirii cu un securist, după ce scriitorul depusese cerere pentru o călătorie în străinătate. Motivul real era o discuţie despre un interviu curajos, dat lui Gheorghe Grigurcu, în 1981, după furtunoasa Conferinţă a Scriitorilor (cu luări de poziţie foarte vehemente), apărut în revista *Familia*. Interviul conţinea aluzii destul de transparente la adresa Puterii şi un protest contra atitudinilor naţionaliste, xenofobe şi antioccidentale ale revistei *Săptămâna*, oficină securistă. Anchetatorul îi propunea făţiş să emigreze. Era modul cel mai simplu al regimului de a scăpa de incomozi. Se putea traduce ca o autoexpulzare. După interviu, Norman Manea a devenit ţinta *grupului de şoc*, alcătuit din executori ai *profesiunii abjecte*, Eugen Barbu, Adrian Păunescu, Corneliu Vadim Tudor, Ilie Purcaru, redactori ai revistelor *Săpămâna*, *Flacăra* şi *Luceafărul*, având misiunea să dezavueze indezirabilii. Acest grup, „diferit de <<nomenclatură>>, cu care conlucra capricios, pe care o şi dispreţuia, de fapt, permiţându-şi <<îndrăzneli>> interzise ierarhiei de partid şi beneficiind, adesea, de privilegii mai mari decât aceasta" (p. 178). Eseistul observă că, nici după 1990, nu au avut loc schimbări politice reale, fiind doar reciclate vechi instituţii şi rotite cadre. „Noua" revistă *România Mare*, de fapt succesoarea *Săptămânii*, avea în program: „reabilitarea Securităţii, denigrarea disidenţilor, instigarea naţionalistă, nostalgia dictaturii, campania antioccidentală" (p. 204). Interviul, din care sunt reproduse fragmente, este un pretext pentru o analiză mai exactă a societăţii româneşti în ultimul deceniu de dictatură, relevând relaţii de complicitate sau de opoziţie ale scriitorilor cu Puterea. Un demers aprofundat face Eugen Negrici în prefaţa antologiei *Poezia unei religii politice*.

Blasfemie şi carnaval susţine ideea utilităţii demitizării unor personalităţi culturale şi a reconfigurării periodice a valorilor. Procesul ar oglindi gradul de modernitate al societăţilor. Este dat exemplul lui Puşkin, transformat în Rusia într-o imagine sacră. A încercat, în America, Andrei Siniavski să-l readucă, într-un studiu, la dimensiuni umane, să-l cureţe de tot bagajul encomiastic. Operaţiunea sa a fost elogiată în afara Rusiei, contestată înăuntru, considerată un sacrilegiu. Este reluată obsesiv problema publicisticii legionare a lui Mircea Eliade („vreo zece articole"). De fapt, Norman Manea spune, în mai multe rânduri, că Mircea Eliade este „o icoană a românilor" (ceea ce nu este real) şi, probabil, îşi doreşte, ca şi Siniavski, o desacralizare a acestuia. Cazul propus de Norman Manea este corect, a fost înţeles de toată lumea, dar nu are sens să se facă din el o marotă. Se ajunge la situaţia în care nu se mai vede pădurea din cauza unui copac uscat. Prevalează, desigur, şi o poziţie etnică. În legătură cu cele două categorii, *blasfemie* şi *carnaval*, invocarea primei are menirea de a conserva starea de fapt, într-o societate, pe când a doua este o reacţie deghizată la opresiune. Amândouă au fost aplicate în România comunistă. Sunt comentate şi aspecte riscante ale societăţilor deschise, tendinţe sociale, religioase, sexuale marginale, un carnaval al tuturor dezinhibărilor, o realitate a efemerului, o lume care nu mai are memorie culturală, ci numai cultul evenimentului frivol.

În *Addenda*, o reacţie la publicarea *Jurnalului* lui Mihail Sebastian, „o analiză nuanţată a vieţii erotice şi sociale, un jurnal evreiesc, unul de lectură, un extraordinar jurnal de meloman" (p. 246), dar şi un jurnal de profiluri intelectuale şi de atmosferă politică. Din galeria protagoniştilor sunt selectaţi Nae Ionescu, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Constantin Noica. Dintre evenimente, relaţia dintre magistru (Nae Ionescu) şi discipol, nefericita prefaţă la *De două mii de ani*, drama (dilema) existenţială a evreului Iosif Hechter, ororile antievreieşti, evoluţia prieteniei dintre Mihail Sebastian şi Mircea Eliade.

Autorul concluzionează: „Premisa viitorului stă în calitatea şi probitatea înţelegerii trecutului" (p. 265). O carte tristă, o carte care stârneşte coşmaruri aţipite. Dar o carte absolut necesară, prezentând „o realitate umană care, cândva, sub alte forme, ar putea renaşte, ca ideologie şi chiar ca structură socială" (p. 9). Norman Manea este *străinul*, scriitorul care a suferit asprimile istoriei, care încearcă să le înţeleagă. O face inteligent, cu luciditate, ca un cunoscător, scoţând în evidenţă detalii, făcând conexiuni, extrapolând, sistematizând idei (deşi dezvoltarea cărţii pare aleatorie), îmbinând fascinant analiza şi confesiunea.

Paul ARETZU

D'Annunzio. 150 de ani de la naştere



(*Urmare din nr. trecut*)

Cine e în stare să citească şi să guste astăzi la noi, pe fondul unei evidente stări de criză morală, de dezabuzare şi de pierdere a poftei de viaţă, opera lui Gabriele D'Annunzio va fi pur şi simplu cutremurat de frumuseţea stilului unui scriitor care aduce atât de mult, rămânând profund original, cu un Oscar Wilde sau Baudelaire; un remarcabil poet al analogiilor şi afinităţilor profunde dintre multiplele aspecte ale naturii şi spiritului uman, al fascinantelor corespondenţe dintre spectacolul interior şi cel exterior al unui sine incandescent şi tainic, veşnic animat, precum neodihnitele valuri ale mării în furtună, de iubire şi dorinţă. Pentru a sintetiza în câteva cuvinte: unul dintre exponenţii cei mai efervescenţi ai spiritualităţii şi experienţelor creatoare ale sfâşitului de secol al XIX-lea şi începutului de secol XX, omul irepresibil scris pe marea tablă a stelelor din Empireu, de o fără de egal şi molipsitoare dragoste de viaţă. „După părerea mea, nota undeva D'Annunzio la 1900, cuvântul scris ar trebui folosit pentru crearea unei forme pure de frumuseţe pe care cartea cu foile încă netăiate o conţine şi o închide ca pe un tabernacul şi care nu devine accesibilă decât printr-o liberă alegere, cu aceeaşi determinată voinţă necesară în ruperea unui sigiliu; dar mi se pare că de fapt cuvântul rostit, adresat în mod direct mulţimii, nu trebuie să aibă ca scop decât acţiunea, fie chiar şi o acţiune violentă". Se regăsesc creionate în aceste gânduri cel puţin două dintre laturile majore ale operei sale de scriitor aflat încă de la sfârşitul secolului al XIX-lea cu un pas în modernitate şi de om al unei neînfricate şi dezirabile acţiuni practice pusă în slujba propăşirii şi unităţii ţării sale.

În romanul *Plăcerea*, care inaugurează ciclul *Trandafirul* (din care mai fac parte romanele *Inocentul* şi *Triumful morţii*), aristocratul Andreea Sperelli, asemeni autorului cunoscut pentru pofta pantagruelică de viaţă şi accesele de voluptate dionisiacă, iubeşte cu aceeaşi demonică flacără două fiinţe total diferite, pe angelica şi enigmatica Elena Muti, dar şi pe titrata Maria Ferres, o degustătoare superioară a poeziei lui Schelley şi o împătimită a sonurilor savant-languroase ale muzicii lui Schumann şi Mozart. Între ele, ca un premiu de orgoliu servit unui zeu al masculinităţii dar şi dandysmului de sorginte decadentistă, contele Andreea Sperelli d'Ugenta nu rezistă tentaţiei histrionice de a o seduce şi pe Ippolita Albonico, acţiune gratuită în sine, la prima vedere, dar care îl va duce în pragul morţii pe nesăbuitul bărbat rănit destul de grav în duelul la care e provocat de iubitul tinerei femei. Tristeţea *fin-du-siècle* a ratării naşterii, în fiecare din aceste relaţii, a idealităţii cuplului metafizic scoate cu voluptate la suprafaţa textului efluviile unor simţăminte cu mult mai adânci şi mai elevate decât vechea melancolie romantică pe care în fond, sub vălul aceluiaşi suflu idealizant, o desfide, mai mult sau mai puţin programatic, subiectivitatea d'annunziană. Sub imperiul unui erotism nemărginit, D'annunzio şi eroul d'annunzian sunt în permanenţă în căutarea himerei frumuseţii, unul dintre simbolurile cele mai frecvente din proza, poezia şi dramaturgia marelui clasic italian. Căutarea substanţei ei malefice (un deziderat deopotrivă al estetismului huysmanian şi al decadentismului, în genere) merge la D'annunzio până la crearea unui relief artistic alcătuit din mari blocuri romaneşti de ingeniozitate şi artificiu, rod al unei gândiri artistice şi practici imaginale inepuizabile.

Focul, cel mai răsunător roman al lui D'Annunzio, capodopera sa probabil, deşi pune în scenă până la amănunt „tragedia" iubirii crepusculare dintre el, ca tânăr poet, aspirant la surâsul mai multor Muze, şi celebra actriţă dramatică Eleonora Duse, în fiecare pagină aduce un elogiu, într-o superbă viziune de frumuseţe şi de bucurie, Veneţiei – „oraşului eroic şi voluptos care a purtat şi a sufocat în braţele lui de marmură cel mai bogat vis al sufletului latin". Urbe a Tăcerii şi a ispitei, citadelă a Poeţilor, singurii pe lume în stare să întrerupă ori să panseze anxietatea umană şi să prelungească uitarea, Oraş de Artă şi de origine a *Maeştrilor colorişti* (Giorgione, Tizian, Tintoretto), cu toţii aspirând spre taina frumuseţii revelate, chiar dacă de-a lungul vremii unii au văzut în el şi „o imensă raclă inertă sau un azil de pace şi uitare", în realitate, scrie autorul *Laudelor*, „eu nu cunosc un alt loc pe lume – în afară de Roma – unde un spirit viguros şi ambiţios să poată aştepta, mai bine decât pe această apă tulbure, imboldul virtuţii active a intelectului său şi toate energiile fiinţei sale pentru a atinge supremul grad. (…) În fiecare zi Veneţia ne absoarbe sufletul: şi apoi ni-l redă intact şi proaspăt, reînnoit cu totul, de o noutate originală, aş spune, asupra căreia, mâine, vestigiile lucrurilor vor avea o inefabilă limpezime; şi acum ni-l redă de mii de ori mai subtil şi mai devorator, ca o arşiţă care distruge tot ce atinge, încât uneori, seara, descoperim în cenuşă şi zgură o extraordinară înălţare. El ne convinge în fiecare zi de actul care este însăşi geneza speciei noastre; el ne arată posibilitatea unei dureri transferată în cea mai eficace energie stimulatoare; *el ne învaţă că plăcerea este cel mai sigur mijloc de cunoaştere pe care ni l-a oferit Natura şi că acel care a suferit mult este mai puţin cunoscător decât cel care s-a bucurat mult*" (*s.n.*). Apologia

Veneţiei, scria Nicolae Balotă, este în fond la D'Annunzio apologia artei. Într-adevăr, simbolul lagunei aşa cum l-a fixat pentru totdeauna Veronese (*o flacără de nestins văzută printr-un văl de apă*) sintetizează cum nu se poate mai ingenios idealitatea spiritului ce revitalizeză în permanenţă Arta. Graţie acestui miracol creator, întrega poveste de dragoste şi moarte, de pasiune şi ură din *Focul* pare nutrită din limbajul obscur al vocii elementelor amestecate şi contopite în şuvoiul vocii interioare a celor doi protagonişti, Foscarina şi Stelio Efrrena. „Focul şi apa, de aproape, de departe, vorbeau, răspundeau, povesteau. Încet-încet, atrăseseră spiritul animatorului (vizionarului sedus de lumea inefabilă a posibilelor poeziei *n.n.*), îl seduseseră, puseseră stăpânire pe el, târându-l în lumea nenumăratelor mituri născute din eternitatea lor. El („creatorul de imagini", scriitorul deţinător al secretului magiei Cuvântului, scenaristul, *n.n.*) auzi în urechi, ca o senzaţie reală şi profundă, răsunând cele două melodii care exprimau intima esenţă a celor două Voinţe elementare, cele două melodii minunate pe care el le descoperise pentru a le ţese în urzeala simfonică a noii drame".

Dincolo de fastul şi barochismul expresiei ori de morga vizionară a „inspiraţiei" care absoarbe cu o forţă teribilă sublimatul vieţii în operă şi idealitatea operei în spectacolul unei vieţi incredibile în toate privinţele, temele mari ale romanelor şi literaturii dramatice la D'Annuzio, de la care *Focul* cu atât mai puţin se va putea vreodată constitui într-o excepţie, sunt, cum pare a le fi inventariat cu scrupulozitate autorul însuşi, cele ale timpului care fuge ireparabil, ale flăcării care se consumă, ale trupului care se ofileşte şi, în sfârşit, ale infinitelor lucruri care se degradează şi pier. Împotriva distrugerii şi perniciozităţii D'Annunzio aşează pasiunea şi iubirea, dar mai ales actul creator pur înţeles ca misiune absorbantă şi redempţie existenţială, versus anomie ontologică. La un secol şi jumătate de la naşterea şi 75 de ani de la moartea scriitorului italian, proza lui Gabriele D'Annunzio se relevă contemporanilor noştri poate tocmai de aceea ca o seducătoare încercare de punere în act a poeticii actului de creaţie însuşi, de un netăgăduit farmec şi ingeniozitate a ideii artistice. Despre orice ar scrie, D'Annunzio scrie în fond despre sine şi despre starea de poezie a actului creator. Comentând, de pildă, celebrul simbol al Oraşului dominator creat de Veronese, amintit ceva mai sus şi de noi, cu conştiinţa acută că poezia este singurul adevăr din univers, D'Annunzio aşterne, cuprins de vrajă, un splendid efluviu de fraze armonizate „ca strofele lirice". ‹‹O asemenea făclie simţeam într-adevăr, ieri, înălţându-se cu o extremă vehemenţă şi insuflând frumuseţii Veneţiei o forţă de expresie nemaivăzută. Întregul Oraş se aprindea de dorinţă în ochii mei şi palpita de nelinişti în miile sale centuri verzi, ca un amant care îşi aşteaptă clipa fericirii. Veneţia îşi întindea braţele ei marmoreene spre sălbaticul Zeu Autumnal, a cărui umedă răsuflare, parfumată de moartea parfumată a câmpiilor îndepărtate, ajungea până la ea. (…) Un fel de uimire înveştmânta copacii solitari, prizonieri, care-şi schimbau culoarea, scânteind şi ei, de parcă s-ar fi aprins. Frunza uscată, căzută pe piatra tocită a malului, strălucea ca un obiect preţios; în vârful zidului ornat cu licheni aurii, fructul rodiului, în plină maturitate, se despica imediat, ca o gură frumoasă în elanul unui râs cordial; o barcă trecea, lentă şi mare, asemenea unei zăcători, plină de ciorchini de struguri ce aşteaptă să fie storşi, răspândind pe apa stingherită de alge moarte, beţia aeriană a culesului viei şi viziunea podgoriilor însorite năpădite de armonii tinereşti. Totul avea o elocvenţă profundă, ca şi cum un semn invizibil ar fi aderat la aspectul lor vizibil şi, printr-un privilegiu divin, ele ar fi trăit în adevărul superior al artei.

Fără îndoilă – mă gândeam – fără îndoială, aşadar, că în Oraşul de piatră şi apă, ca şi în spiritul unui creator pur, există o aspiraţie spontană şi constantă spre armonii ideale. Un fel de inteligenţă ritmică şi fictivă pare că elaborează cu silinţă reprezentările, intenţionând să le modeleze conform unei idei, îndreptându-le spre un scop bine gândit (s.n.)››. Rar scriere a marelui maestru abruzzian în care acest scriitor modern *avant la lettre* (şi chiar mai mult, dacă se poate!) să nu dezvolte o alegorie poetică a legitimităţii nemilosului act artistic, resimţit cu toată durerea acută a unui alt Prometeu cu ficatul în permanenţă sfâşiat de vulturul personal. Iată explicit o mostră a unui astfel de foc artistic resimţit cu toată fiinţa ca dar sacru.! „Da, prietena mea dragă, îi spune Stelio Efrrena (D'Annunzio) Fornarinei (Eleonora Duse), celebra actriţă, devenită pentru el nu numai iubită, dar şi mamă ori soră, trebuie să înving. Şi tu mă vei ajuta. *Şi, adăugam noi, ea l-a ajutat ca nimeni alta cu spiritul, cu trupul şi cu numele şi prestigiul ei, ba chiar şi cu banii ei pe care nu a precupeţit să-i investească uneori în grandioasele şi tot pe atât de gongoricele lui proiecte artistice* (…) Apoi, el simţi ciocul vulturului său drept în ficat. Instinctiv se ridică, cuprins de o nerăbdare oarbă, care îl făcu să sufere chiar de încetineala mişcării aceleia. De ce îşi irosea timpul? În fiecare ceas, în fiecare clipă, trebuia să facă o experienţă, să lupte, să se afirme; să crească, împotriva distrugerii. În fiecare ceas, în fiecare clipă, trebuia să ţină ochiul fix asupra ţintei, să-şi concentreze toate energiile asupra aceleia, fără încetare, fără greş. Astfel, nevoia gloriei părea că trezeşte în adâncul lui un instinct războinic, o furie de luptă şi de represalii".

Aşa cum am notat în treacăt şi mai înainte şi cum merită subliniat suficient de clar la aniversarea celor 150 de ani de la naşterea poetului, o a doua latură a personalităţii lui D'Annunzio, care face la fel de însemnată, ca şi geniul său, gloria amintirii lui pentru italieni, o constituie înflăcăratul lui patriotism pus în slujba acţiunii practice a ceea ce el a numit în volumul *Pentru cea mai mare Italie* „reînvierea Patriei". Încă de la întoarcerea în Italia, la începutul anului 1915, după „autoexilul" francez, D'Annunzio a sprijinit şi a grăbit în luări de poziţie publice (la Quarto, Genova sau Roma) intrarea în Primul Război Mondial a Italiei (23 mai 1915) alături de *Antanta* (Franţa, Anglia şi Rusia) şi denunţarea înţelegerii Triplei Alianţe din care mai făceau parte Germania şi Austro-Ungaria. Aureolat de succesul discursurilor electrizante în faţa maselor entuziaste care determinaseră până la urmă guvernul să treacă de partea acţiunii şi intervenţiei militare, după

primirea poetului de către regele Victor Emanuele al III-lea, apreciind ca iminentă intrarea în război a Italiei, D'Annunzio cerea, în 22 mai 1915, Ministerului de Război încadrarea sa în serviciul activ ca ofiţer! Pe frontul de luptă, încă de la începutul campaniei militare, neînfricatul bărbat ia parte la acţiuni ale cavaleriei, marinei, dar şi ale aviaţiei militare (în mai multe rânduri zboară deasupra liniilor inamice peste Triest, Trento sau Aisovizza, aruncând manifeste şi bombe). În urma unui operaţinuni militare, rănit, constată că nu mai vede decât parţial cu ochiul drept, pentru ca apoi să nu mai zărească nimic cu el, cu toate îngrijirile medicale. După nenumărate fapte de bravură militară şi curaj eroic, D'Annunzio este decorat cu medalia de argint pentru vitejie care îi este agăţată în piept, în piaţa San Marco, de către însuşi comandantul marinei. Pentru comportarea eroică de la Veliki şi Faiti este avansat la gradul de căpitan şi a doua oară decorat cu medalia de argint pentru curajoase fapte de arme. La 12 ianuarie 1917 primeşte din partea aliaţilor francezi medalia „Croix de guerre". Înaintat la gradul de maior, „a bombardat, a mitraliat, a explorat, a fotografiat, coborând uneori până la 50 de metri deasupra solului sub dezlănţuirea tirului antiaerian, o dată cu aparatul lovit în şaisprezece puncte, altă dată întorcându-se rănit la încheietura mâinii şi cu 127 găuri în carlingă, în aripi, în radiator şi elice, scria în 1978, pe baza unor cercetări proprii şi mărturii directe, unul dintre cei mai apreciaţi biografi ai săi, binecunoscutul poet şi prozator Pietro Chiara". Pe plan militar nimic nu a avut însă un impact şi un răsunet mai mare în rândul opiniei publice mondiale decât incursiunea escadrilei „Serenissima" pe cerul Vienei efectuată cu succes în 9 august 1918, cu Gabriele D'Anunzzio împrăştiind manifeste antirăzboinice de la bordul navei comandant pilotată de Natale Palli. Potrivit lui Chiara, la 2 noiembrie 1918, locotenent-colonelul D'Annunzio încă mai efectua misiuni de zbor, pentru ca pe 3 noiembrie să se semneze armistiţiul şi în 4 să se consemneze sfârşitul victorios al războiului.

Încetarea războiului n-a însemnat însă şi sfârşitul carierei militare a lui D'Annunzio. Împotriva voinţei afirmate oficial de către oraşul Fiume, care în 30 octombrie 1918 îşi exprimase dorinţa de a se uni cu Italia, la tratativele de pace şi de reîmpărţire a Europei de după terminarea Primului Război Mondial, Fiume a fost atribuit Jugoslaviei, situaţie deloc pe placul Italiei şi cu atât mai puţin al lui D'Annunzio, militant pentru o Italie mare şi unită cu un obligatoriu caracter autoritar în zonă. După semnarea Tratatului de pace de la Versailles, la Fiume au izbucnit mari mişcări de protest şi ciocniri armate între trupele italiene şi cele franceze care erau de partea slavilor. Lăsat la vatră la 10 iunie 1919, după ce primeşte asigurarea din partea lui Benito Mussolini că întreaga familie de la „Popolo d'Italia" i se va alătura, D'Annunzio e tot mai dispus să dea curs cererii Consiliului Naţional din Fiume care i se adresase de mai multe ori pentru „o consacrare a legăturii ce trebuia să unească pentru eternitate Fiume de Italia". Încurajat de grupul ofiţerilor activi din Batalionul I reuniţi la Ronchi care se legaseră prin jurământ să elibereze Fiume de trupele străine şi care îi cereau expres ajutorul, pe 10 septembrie 1919 D'Annunzio se pune în fruntea „conspiratorilor" şi, împreună cu cei 196 de grenadieri de la Ronchi şi cele 26 de camioane sustrase de generalul Guido Keller din parcul Armatei italiene, în 12 septembrie 1919 intră victorios în Fiume în aclamaţiile mulţimii şi a unui mare număr de soldaţi şi marinari italieni aflaţi în oraş. În aceeaşi zi este numit guvernator al urbei, prilej cu care rosteşte un înflăcărat discurs în care oraşul de la ţărmul Adriaticii este văzut ca un semn al voinţei de libertate a popoarelor. Graţie masivei ralieri, alături de „insurgenţii" lui D'Annunzio, a unor importante forţe ale armatei regulate italiene (două batalioane de infanterie uşoară, cu arme şi efecte şi o bună parte din ofiţerii lor), Fiume era pe punctul să devină centrul unei revoluţii naţionale şi al unei rebeliuni militare de proporţii. Pe măsură însă ce timpul trecea şi problemele legate de aprovizionarea cu arme şi alimente deveneau tot mai presante şi chiar critice, pe fondul scandalurilor tot mai dese dintre moderaţi şi radicali, precum şi a nevoii tot mai vizibile la unii ofiţeri, ameninţati cu spectrul Curţii Marţiale, de a reveni la o situaţie normală, autoproclamatul *Stat liber din Fiume*, departe de a realiza o aderare legală la Italia şi mai ales o recunoaştere a unei atari stări de fapt, cunoştea tot mai multe ameninţari din afară şi dinăuntru. Cinicul Tratat semnat în 1920 de Italia, la Rapallo, privind statutului zonei dalmate nici măcar nu aducea vorba despre anexarea Oraşului Fiume la Italia; mai mult, prin blocada instituită de aceasta asupra firavului stat din Fiume şi ameninţarea militarilor italieni din oraş cu moartea dacă nu vor părăsi regiunea înainte de instituirea blocadei, la care ar trebui adăugate masivele dezertări din armată, creau o situaţie insolubilă. Tot mai conştient de spectrul sinistru al posibilei distrugeri a oraşului, pe 26 decembrie Comandantul, cum fusese proclamat D'Annunzio, şi-a dat demisia împreună cu guvernul, iar în 4 ianuarie 1921 „legionarii" lui au început să plece. Comandantul a părăsit corabia ultimul, pe 13 ianuarie, după o ceremonie solemnă la primărie unde a fost salutat de primar şi de preşedintele Consiliului municipal.

Un mit social utopic naţionalist şi militar nemaiîntâlnit se spulbera, însă purtătorul lui de stindard avea să-i supravieţuiască transformat într-o fascinantă legendă. Retras pe malul lacului Garda, în vila Cargnacco, D'Annunzio durează aici în cinstea neistovitului său geniu literar, dar şi în amintirea zilelor eroice de la Fiume, un uriaş monument naţional intitulat *Il Vittoriale degli italiani*. El a fost cuibul ultimelor scrieri şi iubiri ale lui D'Annunzio, locul de unde, când fantast şi ironic, când cinic şi realist, a ţinut într-un şah, cât i-a mai rămas de trăit, pe un Benito Mussolini, care, ca „duce" ce se afla, i-a editat primul, în ediţie de lux, întrega operă literară şi care, în genere, i-a îndeplinit din înaltă consideraţie sau frică, la bătrâneţe, absolut toate hatârurile…

Ştefan Ion GHILIMESCU

CLUBUL

Cafeneaua literară

88 ■ Decembrie 2013



■ Cartea îngerilor

Apare sub îngrijirea lui Virgil DIACONU

CARTEA ÎNGERILOR *

CE ESTE UN COPIL?

● A fi copil înseamnă a fi întreg.

● Copilul este ființa care face lumea să râdă.

● Lui Iisus I-au plăcut copiii pentru că știau să se joace.

● Copilul este străbunul omului mare.

● Orice copil este „preferatul mamei", „băiatul tatei", este „piticul fratelui" și „lasă-mă în pace" al surorii.

● Copilul își privește părinții cu înțelepciune. Știe că joacă teatru.

● Copilul este regele jucăriilor.

● Chiar dacă ai părinți și nu-L ai pe Dumnezeu, orfan te numești.

● Un copil e o floare pură care nu știe ce-i ura.

● Copilul este oglinda omului mare.

● Ce este un copil? Este o ființă cuminte, deșteaptă, cu părul creț, care merge la cursuri de tenis și este ascultător părinților săi.

● Un copil este cel mai de preț dar de la Dumnezeu pentru oamenii mari.

● Copilul este ființa care își dovedește inocența, are drepturi și el, iar oamenii trebuie să nu uite acest lucru.

● Un copil este un înger bun, firav, ascultător și harnic, un cadou dat de Dumnezeu lumii.

● Copilul este jucăria preferată a lui Dumnezeu.

● COPIL: un trup mic, cu suflet mare.

● Cred că suntem niște ființe fără de care lumea aceasta ar fi tărâmul zmeilor.

Bogdan C. LĂDUNCĂ, Elena Daniela TURCESCU, Andra Elena TOBOIU, Paul Cristinel STOIAN, Raluca Andreea ROȘESCU, Andra ȘERBAN, Ana Maria DALA (10 ani)



INIMA DE SUB CETINI

Gânduri despre Moș Crăciun

● Moș Crăciun e un om căruia îi place să fie din când în când copil.

● Cu o floare nu se face primăvară, nici cu un Moș Crăciun luna cadourilor… Hai, fiți cu toții Moș Crăciun!

● Moș Crăciun = daruri.

● Nu știu cine este acest Moș și nici nu vreau să aflu. Bine că există.

● Dacă vei crede că părinții sunt Moș Crăciun, vei fi cel puțin nedrept. Orfanii să înțeleagă că ei nu au nici măcar Moș?

● Cu fiecare fulg de nea Moș Crăciun mai pierde o lacrimă.

● Lăsați-i lui Moș Crăciun o scrisoare. Vara, când nu călătorește, nu se va mai simți singur.

● Moș Crăciun, Moș Crăciun,
Cât de trist mai ești acum,
Tot mai des îți ies în drum
Sărăcie, ură, fum.

Poveste de Crăciun

A fost odată ca niciodată o fetiță.

Ca mai toți copiii, aștepta sărbătoarea Crăciunului. Bucatele bune erau așezate pe masă, lumânările se aprindeau în pom, în depărtare se auzea un colind …

Moșul venea, lăsa darul, pleca. De multe ori el aducea jucăriile pe care ea și le dorea.

Și totuși, fetița din poveste nu era fericită. Un loc la masă rămânea gol, chiar și de Crăciun. De o vreme, mama lua masa cu îngerii, în cer.

Ana Maria DALA (10 ani)

EȘTI MÂNDRU CĂ EȘTI ROMÂN?

● Da, pentru că România e țara oii Miorița și a ciobanului care a fost ucis de prietenii lui cei mai buni...

● Da, sunt mândră, pentru că am învățat că în țara noastră trăiește râsul și cele mai mari haite de lupi.

● Sunt mândru că limba românească e frumoasă, dulce și ușoară, numai verbele sunt cam greu de conjugat.

● Nu sunt mândru de țara asta, pentru că atunci când o să mă fac mare trebuie să plec în Spania, să muncesc și nu vreau să mă despart de mama și de tata.

● Da, sunt mândră că avem o țară renumită, are învățători buni și trotuare, că nu au voie copiii pe stradă.

● Eu sunt mândru că sunt român, că trecutul țării e glorios, noi am luptat în războaie și chiar dacă le-am pierdut, noi tot viteji eram. Numai Ștefan îi învingea mereu pe turci, că mama lui nu-l mai primea acasă dacă lua bătaie la război.

---

* Textele fac parte din *Cartea îngerilor*, un volum scris de copii cu vârste cuprinse între 9 și 14 ani, în anul 2007. Redăm aici o secțiune a volumului, în speranța găsirii unui sponsor.

● Da, pentru că Piteşti este cel mai frumos oraş din România, cu lalele în centru şi fântâni carteziene.

● Eu sunt mândru pentru că românii sunt oameni deştepţi care se pricep la multe...

● Sunt mândră că sunt romancă, pentru că m-am născut într-o ţară care are toate formele de relief, floare de colţ şi floare de codru.

● Da, pentru că noi suntem primii la gimnastică, luăm premii în Franţa cu copiii, dar avem şi pedepse, că te trage pe roată sau te trimite la mină dacă te iei de femei şi dă oamenii afară din serviciu şi de la bloc şi nu le dă bon de hrană şi de apă şi e rău de familia aia.

Roxana CIOBOTEA, Ciprian DUMITRU, Adrian NICOLAE, Mirabela ŞERBAN, Laurenţiu STERIAN, Andrei VIŞAN, Andrei BONCEA, Mădălina LUPU, Marian PĂTRAŞCU, Albert VAMANU

Grevă de toamnă

E toamnă, e marţi
şi şcoala e-n grevă ca o uzină de vagoane,
de armament sau de nu ştiu ce…
Eu singur pe alei
mă joc cu zburdalnicul vânt,
dansând cu frunzele, valsând culorile…
Pe trotuar, beţivi ameţiţi
de nectarul amăgirilor
se tânguie:
„O, toamnă, prinţesă,
mai stai o clipă
în acest ceas de culoarea rubinului",
iar eu, trist ca un prosper şomer,
hălăduiesc printre zile…

Cuvinte rătăcite

La început a fost Cuvântul.
Apoi Cuvântul a născut cuvintele…
Iar cuvintele s-au spart
în sunete, ca lumina în stropi de culori.
De atunci, omul s-a străduit să adune,
literă cu literă, cuvintele
şi să le aşeze în cărţi,
iar eu, pribeag printre rânduri,
m-am pierdut în labirintul de semne
ce mă dezmiardă cu mii de-nţelesuri.
Înainte şi înapoi,
câmp nesfârşit de chemări,
păduri nesfârşite de vise,
file de nisip într-o carte
fără sfârşit…

Andrei CONSTANTIN (13 ani)

Insomnie

Numai noaptea
Gândurile-mi cad frânte de oboseală.
Pace!
Câteodată,
Un gând răzleţ suferă de insomnie.
Se declanşează războiul gândurilor.
Ostilităţile durează până noaptea următoare.

Ea

Ea are ceva din lumină,
dar nici noaptea nu-i este străină.
Zâmbet cald, lacrimă grea,
fiinţă ascunsă în neguri: Ea.

Gând 13

Din trecut
mă strigă amintiri…
Dar amintirea copilăriei
mă strigă cel mai tare.

Toamnă furioasă

Vântul geme la fereastră, crengile trosnesc,
Toamna furia-şi descarcă pe copaci, pe noi.
Câteodată-mi bate-n geam şi urlă mânioasă,
Altădată-ncearcă încă să mă piardă-n ploi.

Uneori, în miez de noapte, bagă pe horn mâna,
Şi salcâmii din grădină mi i-a mutilat,
Frunzele înnebunite se ascund la colţuri,
De trei zile pe Azor în casă l-am luat.

Astă-noapte mi-a spart geamul cel de la cămară,
Furia-i s-a înteţit cu fiecare zi.
Focul în cămin adesea cu sfială arde,
Pe sofa, în fapt de seară, eu scriu poezii.

Gând 1

Şi din ce în ce mai rar iubirea-mi va cânta din liră,
Şi din ce în ce mai des uitarea-mi va fi musafiră,
Şi din ce în ce mai rar surâsu-ţi va apărea,
Şi din ce în ce mai des amintirea-n preajma mea,
Şi din ce în ce mai rar regretul că te-am văzut,
Şi din ce în ce mai des gândul de-a te fi pierdut.
Şi din ce în ce mai tu,
Şi din ce în ce mai eu,
- Două anotimpuri neîntâlnite,
Dar ursite de un Dumnezeu.

Eva Sakura ADAM (14 ani)

Singurătate

Sunt singură
Şi ascult cum plânge tăcerea
Odată cu gândurile mele care mor…
Sunt singură
Şi un singur gând strigă iubirea…
Sunt singură

Şi durerea mă strânge în lumea umbrelor.
Ascult tăcerea,
Care plânge odată cu gândurile mele…
Sunt singură.

Iarna

Din cerul căptuşit cu plumb
Cad steluţe argintii.
Baba-Iarna vine-n sat
Să-i aducă pe-ai ei fii.

Fulgii mici şi migăloşi
Îmbracă ţara în alb;
Nişte iepuri drăgăstoşi
Stau pe colinul cel dalb.

De sub căciulile pufoase
Ferestruici mici se zăresc.
Baba-Iarna cerne-ntruna,
Iar copii o privesc.

Toamnă

Şuier de toamnă,
Zi cristalină
Cu vânturi stârnite
Peste grădină.
Se pleacă rănită
O frunză de nuc,
Uimită priveşte,
Cocorii se duc.
Iar ea, în uşoară plutire,
Atrasă se vede
De-al toamnei pământ,
Şi plânge purtată
Pe aripi de vânt.

Anda Nicoleta IORDACHE (14 ani)



Cărţile

În fiecare dimineaţă
Îmi deschid cărţile
Ca pe nişte aripi
Şi le închid seara
Ca pe nişte pleoape.

Narcisa BÂŞCĂ (14 ani)

Poemul timpului

Din universu-ntreg
nu vreau nimic altceva
decât o fâşie cât mai întinsă
de timp;
pe ea să-mi brodez
nespusele bucurii.

Melancolii de toamnă

E toamnă-n oraş, e toamnă pe străzi.
Merg singură-n noapte, nu ştiu ce gândesc,
Căci sunt fericită cu toamna alături.
O simt, o iubesc, o doresc.

Melancolii de toamnă şi de septembrie…
Mai fericită sunt decât am fost în Eden.
De oameni nu-mi mai pasă, nici de trădarea ta,
Căci toamna mi-e iubită, căci toamna mi-e prieten.

Cristina FLORESCU (14 ani)

Seară de iarnă

Ninge peste lume,
Ninge ca-ntr-un vis,
Soarele şi luna
Dorm într-un abis.

Seara e de taină,
Vântul s-a oprit,
Focul mă îmbie
Să mă las vrăjit.

Să visez departe,
La copilărie.
Doamne, ce durere!
Noaptea e târzie.

Oana EPURE (14 ani)

Gândăcelul

Un copil este un soare,
O minune, o lumină,
Mândră floare în grădină,
Gândăcelul din cărare.

Loredana VLAD (9 ani)

Clipuri

Făcătorii de limbă



Merg pe stradă şi nu mă mai recunosc printre semeni. Mă refer la limba cea de toate zilele! Vorbesc de „link”, de „click”, chiar de „dă-mi un click pe link”, dacă nu şi invers! Dar aud şi de câte un „mişto”, de un „naşpa” sau, mai nou, de „du-te-n dragostea mea”. E o limbă vioaie şi pestriţă, rostită nu de „marginea” societăţii, ci de băieţii în costume de fiţe şi maşini de lux sau de domnişoarele de liceu, de-ţi stă părul de la ceas dacă le priveşti cum sunt îmbrăcate.

Vreau să mă dumiresc şi caut prin DEX. Dau peste anglicanismele definitorii ale revoluţiei calculatorului, cele care au pus stăpânire pe romgleza noastră: „cash”, „by pass”, „casting”, „catering”, „CD-player”, „cherry”, „discount”, „disc jokey”, „exit-poll” sau „gay”, asta ca să vă reproduc câteva, luate la întâmplare. Dar nu pot neglija nici idiomurile care ne-au scos din uz frumoasele noastre cuvinte de sorginte tradiţionalistă: „sictir”, „sfârşit de săptămână” sau „E-n regulă, e bine”. Acum totul e „oops”, e „week-end” sau e „OK”!

Stau, câteodată, anonim, printre grupurile eterogene şi ascult expresii, rostite în sintagme ca acestea: „E OK, mânca-ţi-aş” sau „oops, că e o panaramă”, sau, de ce nu, „am un dil ok de tot”. Cele mai năstruşnice articulări de limbă aparţin tot tinerilor. Stilul lor non-conformist de a se îmbrăca, de a vorbi şi de a se manifesta printre noi, cei „săriţi” de 50, e de toată „frumuseţea”.

Vorbesc tare, înjură şi prescurtează cuvintele într-un mod nemaiîntâlnit la alte generaţii. E drept că şi Eugen Simion recunoaşte, în „Cuvânt înainte” la DOOM, editat de Academia Română, prin Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti” (Ediţia a II-a revizuită şi adăugită, 2005) acest lucru: „Cât de necesară este, mai ales, această „romgleză” pe care o ascultăm – de cele mai multe ori amuzaţi, alteori iritaţi – la TV sau la Radio, vorbită cu precădere de Chiriţele mediei de azi şi ale lumii politice”.

Parcă ne aflăm într-o veritabilă întrecere socialistă între generaţii şi între categoriile sociale deoarece fiecare încearcă să vină cu partea sa de „contribuţie” la vorbirea ce o caracterizează. Dintre toţi, cum ziceam, liceenii mă amuză (dar mă şi îngrijorează) cel mai mult, ei care acum învaţă despre lexic şi despre limba cea purtătoare de identitate naţională. „Vacs”, aş zice, dacă ar trebui să caracterizez într-un cuvânt ideea lor despre „povestea” de faţă sau ce cred chiar ei înşişi despre limba pe care o vor vorbi copiii lor; o limbă din care nimic nu va mai rămâne neaoş românesc.

Am făcut cândva un exerciţiu de aşteptare printre liceeni şi de atunci m-am lecuit. Bunăoară, toate cuvintele se prescurtează, vorbesc în argou şi sunt în stare să altoiască cele mai bizare combinaţii de exprimare pentru a se „rupe” în figuri şi a-şi dovedi inteligenţa creatoare. Astfel, am înţeles ce înseamnă „băbăciune” (femeie în vârstă, care se dă tânără, care concurează tinerele), ce este aceea o „babacoasă” (tânără care se iubeşte cu unul mult mai în vârstă decât ea) sau ce reprezintă locuţiunea verbală „mi se perpendiculizează”, asta dacă mai aveţi timp de meditat…

I-am studiat pe ei, tinerii, care fac din limbă instrument de tortură pentru urechile celor mai conservatori; ei, care ne vor duce pe culmile unui progres nebănuit încă. Închei prin a mă declara mulţumit că e mai bine să auzim de „OK”, de „dil”, de „link”, de orice înseamnă progres tehnic, decât să-i văd lipsiţi de orice iniţiativă. În fond, cuvintele unei limbi sunt expresia unei „majorităţi tăcute”, care obligă dicţionarele să-şi deschidă copertele. De ce să nu fim realişti? Ceea ce vorbeşte majoritatea reprezintă limba vie a unui popor. În fond, nici nu mai ştiu dacă-mi place, dar cert este că trebuie să mă dau după lume. Iar când te dai după ea, o iei la pasul vieţii, cu DEX cu tot. „Oops”, că iar m-am lungit!... Dar cum era să zic, dom’le? Cunoaşteţi un alt fel de a rosti „românescul” *sictir*, într-un mod mai sofisticat şi mai… european?!

Gheorghe FRANGULEA

Eveniment cultural

O tradiție de apreciat

Dacă e Brumar, la Pitești e teatru. Cam o săptămână, în fiece zi. În festival dublu, internațional. La „Davila”, unde anul acesta s-au întâlnit nimerit colective de gen din Anglia, Ungaria, Serbia, Bulgaria, România, Kosovo, Macedonia. Prezentând felurite spectacole în sala Studio 125. Creată cândva, inovator, de Liviu Ciulei. Teatru din belșug, ce ar fi util ca în viitor s-ajungă, în parte, și prin alte locuri din județul Argeș. Cred că și pe-acolo or fi iubitori ai acestei arte cu rol distractiv și educativ. Fie ca în noiembrie următor întreprinderea asta teatrală să aibă mai mare spor!

Adrian SIMEANU

Motto:
Mă întreb, mă întreb cum de am putut fi
atât de aproape de toate acestea?

Plecând din valea Ungerengeri*

Valea Ungerengeri.
Înaintea anotimpului ploios, zis masika,
iarba ajunge cu puţin mai mare decât gleznele cailor.
După câteva săptămâni de joacă a ploilor cu pământul,
iarba pare că atinge cerul.
Peste încă un timp
plin de învăpăiatele portocale ale soarelui
şi ale lunii, iarba se usucă.
Apoi, un fel de preot al locului, spun ei, îi dă foc.
Fumul zboară parcă pe firul unei ape a cerului.
Întâi apa, apoi iarba, preotul acela şi focul.
Pe tăcutul fir al văii Ungerengeri
curge un fum gri-albăstrui.
Mă iau după el.
Un strat de cenuşă subţire îmi ascunde sandala.
Călătoresc cu privirea pe firul văii Ungerengeri.
Pe cap port un turban turcoaz.
E început de secol.

La Hassan

Are o casă împrejmuită de nisip,
ceva iarbă aspră din loc în loc
şi un singur măslin.
Pe măslin l-a găsit aici acum treizeci de ani,
atunci când a venit.
Au rămas împreună pe colină pentru totdeauna.
Are mulţi prieteni.
El pregăteşte mâncare gustoasă, simplă, aromată,
după reţete vechi africane, berbere şi arabe.
Prietenii vin pentru bucatele lui,
dar şi pentru sufletul lui singuratic.
E cald sufletul lui Hassan,
bun ca pâinea subţire a deşertului.
El nu părăseşte niciodată colina.
Trec caravane care-i aduc legume şi apă.
Un tânăr djerbian* îi aduce fructele şi carnea.
Măslinele le are în fiecare an de la prietenul lui,
frate de gânduri şi de visuri deşertice: măslinul.
Pentru cafea a tocmit o negresă.
Apare de sub colină, ca prin farmec,
cu desagii puşi pe Ahir,
un măgar ciudat, semănând unui om
pus mereu pe glume.
Negresa vine întotdeauna seara,
când vârful luminos al lunii seceră deşertul.
Desagii se clatină. Ea merge drept.
Şi este subţire.

* djerbian – locuitor al peninsulei Djerba (Tunisia)



În Zaafran

Vorbesc de Zaafran.
În locul acesta creşte şofranul.
De aici începe Sahara.
Salhim este un om al Saharei.
El are un cal, o caleaşcă şi o nevastă
cu buze groase, străpunse în colţuri de patru cercei.
Caleaşca lui e din fier vopsit în albastru.
Are roţile arătoase ale unei maşini.
Urc pe o scăriţă şi-mi sprijin picioarele
pe o stinghie lată cât palma.
Sunt în caleaşcă.
Scândura ei e acoperită cu pături curate.
Culori roşii, verzi, albastre,
culori ţesute din păr de dromader.
Eu am un turban ca şofranul.
Capul lui Salhim e înfăşurat într-un un turban gri.
Din când în când, şi-l udă cu apă.
Mă uit la el. Are dinţii rari şi înnegriţi.
Are cute adânci pe faţă.
Vorbesc cu el. Vorbeşte franceza.
O ştie din clasele primare.
O înţelegere tăcută stă între mine şi el
când nu vorbim.
Suntem ca doi prieteni
care nu-şi mai revarsă bucuria în afară,
o tot circulă în inimile lor, ca într-o singură inimă.
Aşa aflu viaţa deşertului, a dunelor,
mereu aceleaşi dune şi mereu schimbătoare,
viaţa soarelui din Zaafran,
viaţa căldurii, a dromaderilor, viaţa cailor sălbatici...
Când vorbesc de Zaafran,
vorbesc de viaţa lui Salhim.

Un vis avut în fortăreaţa Simbamuenni.

Metereze cu două şiruri de găuri de ochire.
Porţi uriaşe din lemn de tek,
porţi acoperite cu fine arabescuri.
Porţi care puteau opri furia de neînvins a războiului.
Fortăreaţa se numeşte Simbamuenni.
Sultană peste cerul acestui altar era fiica lui Kisabengo,
vestit vânător de oameni şi de inimi de femei.
Sângeros, tâlhar, aprig la mânie,

Kisabengo a întemeiat Simbamuenni,
oraşul-leu.
Cu timpul, Kisabengo a devenit leneş
dar mintea lui nu se oprea să ţeasă planuri de atac.
Vedea cetăţi asediate,
caravane prădate şi oameni în lanţuri.
Toate acestea i le lăsa moştenire Kisabengo, fiicei lui,
împreună cu puşca şi gloanţele.
Puşca lui cu gloanţe de argint.
Ea avea să devină căpetenia din Ukami. Femeia-leu.

Urmărind pasărea mierii

Pasărea mierii cântă.
Zorii de zi sunt numai ai ei.
Katamboga porneşte să găsească pasărea mierii.
Pasărea mierii se ascunde în cântecul ei.
E clarvăzătoare pasărea mierii.
Ştie că va fi găsită de căutătorul mierii.
Katamboga fluieră mai întâi cu bucurie.
Dimineaţa are ea însăşi un aer de bucurie.
Katamboga îl respiră.
Katamboga începe să fluiere apoi
din nişte fluiere de tristeţe ascunse înlăuntrul lui.
Atunci el vede Pasărea mierii.
Ea zboară până la un bătrân baobab.
Se aşează pe cea mai de sus creangă.
Aşteaptă. Căutătorul mierii va veni.
Ea îşi smulge o pană şi o lasă să plutească.
Împreună cu o bătaie a inimii ei.
E semnul de recunoaştere.
Katamboga urcă până la cerurile cele mai înalte
ale mierii.
Până la inima acelei păsări.

Sosirea străinului

Cu o tobă mică îşi anunţă venirea.
Doi bărbaţi îi fac semn să aştepte.
Soarele coboară încet
şi bate cu o ultimă rază în toba străinului.
Îşi priveşte toba şi mâinile. Aşteaptă.
Şeful de trib vine să îl întâmpine.
E urmat de doi războinici.
Şeful de trib ţine cu amândouă mâinile un ulcior.
Străinul se apropie.
Atinge cu amândouă mâinile ulciorul fetiş.
Scoate apoi pe rând dintr-o traistă:
banane, arahide şi câteva nuci de cocos.
Le dăruieşte. Şeful de trib le primeşte.
Pune mâna pe umărul drept al străinului.
Împreună intră în sat.
Îl aşează pe străin la masă.
Carne de capră, un blid cu legume, câteva fructe.
I se pregăteşte casa în locuinţa războinicilor.
Înainte de-a merge la odihnă,
şeful de trib şi străinul
calcă cu piciorul drept vatra focului.
Cei doi sunt uniţi acum prin foc.
Şeful de trib priveşte astrele şi spune:
nu te vei mai întoarce
decât după ce vei lua tot cerul în privire.

Povestea lăutei

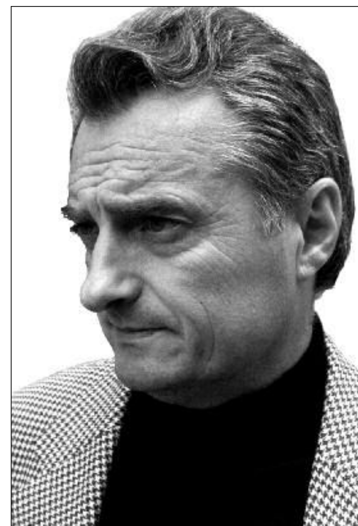
(După o poveste veche arabă)

Califul Al-Mu`tamid iubea muzica.
Ştia că nimeni altul să se strecoare printre firele ei.
Într-o zi şi-a întrebat supuşii:
-Ştie cineva cine a născocit şi a făurit cel dintâi lăuta?
- Lamik ibn Matusilah ibn Mahwil ibn`Abad
ibn Hanuh ibn Qarn ibn Adam,
i s-a răspuns din mulţime.
-Vreau să ştiu povestea lui, a spus califul.
-O, Emir al credincioşilor,
acest Lamik avea un fiu pe care îl iubea
şi pe care moartea i l-a luat.
Lamik a atârnat corpul fiului lui
într-un copac din faţa casei.
Zi după zi corpul se usca în bătaia vântului şi a soarelui.
Au rămas din el doar o coapsă,
osul piciorului, talpa şi degetele piciorului.
În toate fazele lunii,
fie că era hilal, qamar, nuqal,
bid, dura`, dulam, hanadis,
dadiyatan sau muhaq,
oasele cântau până în zori.
Copacul cânta şi el.
Într-o zi Lamik a luat o bucată din lemnul copacului.
A tăiat-o, a şlefuit-o, i-a dat forma trupului fiului lui.
Corpul instrumentului era coapsa,
gâtul era forma piciorului,
capul instrumetului era talpa,
cuiele pentru acordaj imitau degetele
iar coardele erau arterele.
A aşteptat ca luna să-şi reia fazele
şi într-o noapte din hilal a început să cânte.
A scos un bocet şi s-a acompaniat cu lăuta,
şi apoi încă unul şi încă unul,
fără a se mai putea opri.
Din când în când se opreşte şi îmbrăţişează lăuta.
Dar muzica ei nu se opreşte nici atunci.

Cristina ONOFRE

* Poeme fac parte din volumul în lucru *Să mergi călare. Să întinzi arcul. Să spui adevărul.*

Radu VOINESCU – 55



Afişe electorale

Lipeam amândoi afişe electorale,
hoţi de iluzii ce eram,
şi hoţi de dragoste...
Flămânzi, pe atunci, făceam dragoste
în picioare, lipiţi de zidurile acoperite
cu imaginile colorate
ale religiei volatile unde slujeam.
Ne furişam în garsoniera ta,
aproape goală,
şi în loc de cină
făceam dragoste,
ne luam porţia de dragoste
dimineaţa, în loc de cafea,
şi de pâine ne ţinea loc
dragostea.
Rămânea de neînlocuit
fumul dulce-amărui al ţigărilor;
cu el visam.
Anii au trecut,
în ziarul meu te-am făcut
femeia zilei, femeia lunii,
femeia anului,
asta ca tu să urci tot mai sus,
tot mai sus...
Acum stau aici, în anticameră,
strivit de solemnitate
până când vocea secretarei mă trezeşte:
– Doamna ministru nu vă poate primi!

(din volumul „Născuţi în ’58”)

Câinele vagabond

Adesea, ca să se amuze,
muncitorii de pe şantier,
prind un câine vagabond,
întotdeauna mascul,
un câine învăţat, mai întâi,
să vină cuminte la bucăţile de salam
aruncate cu generozitate,
din pachetele lor cu gustări
sau cumpărat cu suta de grame
de la mini-marketul din colţ.
Până când, într-o bună zi,
îl prind cu grijă, ca să nu-i muşte,
el, care i-a alungat pe toţi dulăii din zonă
făcându-se stăpân
pe toate căţelele în călduri, el,
care nu doarme nopţile,
patrulându-şi teritoriul cu ferocitate.
Îl prind, aşadar, şi
îl ţin bine, apoi
unul ia o lamă de ras,
şi, tăind pe îndelete,
îl emasculează,
lăsând ovalele însângerate să atârne
în urma lui, când l-au eliberat.
Iar el umblă urlând,
urlând ca de moarte,
târându-se
doar pe picioarele dinainte,
cerşind ajutor cu ochii înlăcrimaţi.
Şi ei râd...,
râd de se prăpădesc,
ori de câte ori femeile care trec prin apropiere,
duc mâna la inimă
înspăimântate,
neştiind cine a schingiuit
câinele care până azi
stăpânea cele patru străzi,
cu statura lui mândră
şi colţii ameninţători.
Până se îndură câte una, mai curajoasă,
sau poate cu mila învingând frica,
să îl ia în braţe, înfăşurat în câteva ziare
aşa, cu sângele şiroind,
şi să îl ducă la veterinar,
iar câinele urlă încontinuu şi se lasă dus –
ce le mai place muncitorilor de pe şantier tabloul,
şi râd, râd, de se schimonosesc!...

Va fi cusut, bandajat, însănătoşit,
dar, când revine în stradă,
toate se vor schimba,
până când un alt câine o să cadă
momit,
în mâinile muncitorilor puşi pe distracţie.

Sophisticated Lady

Zilele nisipoase, începute târziu,
lumina filtrată
ca printr-o hârtie de sugativă,
masajul, meridianele,
punctele dureroase,
fereastra cerului, mlaştina vânturilor,
poarta lacrimilor,
baia în lapte de cocos,
lampa de bronzaj,
cremele
vichy, guerlain, dior, yves rocher,
estée lauder, clinique,
măştile, periile descâlcesc părul
iar, şi iar, şi iar,
ca un ritm nervos de jazz,
prosoapele calde, prosoapele reci,
fond de teint, *lipstick*,
rochas, chanel, lolita lempicka,
lacuri de unghii pale, onctuoase
dilema *hey dj* sau *wanna be a star*?
lancôme, elisabeth arden, bourgeois
yes, all bourgeois
ritmul muzicii pulsând
lent, trezitor,
în creier, în pavilioanele urechilor,
tam-tamuri fine urcând
dinspre stomac
şi nerăbdarea...,
jazz, jazz, jazz...
masa frugală, salata de avocado,
brânza albă *taillefine*
plaisir en toute légèreté avec
zéro pour cent de matières grasses,
velouté aux fruits
crevetele fade,
eşarfe, şi pălării, şi muzica mereu,
jazz...
seara alunecând *violet*,
cu ultimele raze ţâşnind dintre nori,
ciupind,
clădirile înalte, umbrele lor prelungi,
ca în joacă,
scăldând oraşul în arpegii,
o orchestră bântuind ca fantoma
olandezului zburător
thelonious, grav, languros,
winton marsalys –
o trompetă recalcitrantă
sidney bechet,
sarah vaughan
saxofonul viril al lui sonny,
şi pianul,
pianul nervos al lui duke,
în cascadă,
jazz, jazz, jazz...
totul – acestei clipe
„*never thinking of tomorrow*”
băuturile, tăria înăbuşită
în arome,
fumul suflat nonşalant,
peste feţele pătate intermitent
de stroboscoape,
seara care se adânceşte,
dansul, corpuri depărtate,
corpuri lipite,
transpiraţie parfumată,
ochii scânteind, ce bun marketing!
bancnote foşnind,
seara adâncindu-se în noapte
în pahare se toarnă aur patinat,
şi rubin, şi turcoaz
jazz...
ospitalitatea standard
hotelul maiestuos
cearşafurile bine întinse de
o cameristă portoricană
în halat apretat, imaculat,
imitaţiile perfecte din glastre
preludiul lent, jazz, jazz, jazz,
jazz fusion
note picurate ca o ploaie de toamnă
monty, alexander the great,
jazz,
animalul răsuflând greu,
adâncindu-se, cu mugete vitale,
în trupul ca o sculptură în carne
şi întrebarea
sticlind în pasta semiîntunericului:
„Pentru ce atâta frumuseţe?”

(din volumul „Născuţi în ’58”)

Lecţia despre sinucidere

Trăieşte trăieşte trăieşte trăieşte
trăieşte trăieşte
trăieşte trăieşte trăieşte
trăieşte trăieşte
trăieşte trăieşte trăieşte
trăieşte trăieşte

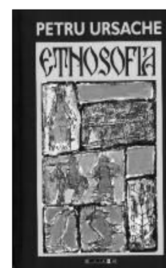
Trăieşte!...



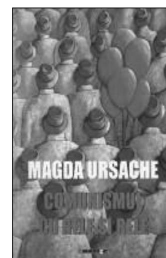
Adiran Dinu RACHIERU, ***O întâlnire mirabilă: Eminescu-Creangă***, Editura *Ideea Europeană,* Bucureşti, 2013



Ion COCORA, ***Viaţa într-un lacăt***, Editura *Palimpsest,* Bucureşti, 2013



Petru URSACHE, ***Etnosofia***, Editura *Eikon,* Cluj-Napoca, 2013



Magda URSACHE, ***Comunismul cu rele şi rele***, Editura *Eikon,* Cluj-Napoca, 2013



Ioan F. POP, ***Poemele poemului nescriS***, Editura *Caiete silvane,* Zalău, 2013



Titi DAMIAN, ***Scriitori din Zodia Helis***, Editura *Helis,* Slobozia, 2013



Nicăieri

Când faci pe plac lutului, deşi invoci cerul,
speranţele se topesc în dogoarea stelelor...

Cărări ale văzduhului, neumblate,
tremură la marginea norilor...

De unde vii, căci tresărirea nu te ştie?
Înaltul nici n-a auzit de tine,
iar lutul te-a uitat demult...

Dacă vei fi fost!

Trăiesc pe furiş

La marginea lumii
cineva îmi scrie amintirile pe zarea ceţoasă
în timp ce eu, în vacarmul cetăţii,
trăiesc pe furiş şi-mi leg rănile cu uitare.
Tu te întrupezi în fiecare zi
în bijutierul de la colţul străzii
ştiind că eu iubesc cerceii
şi sărutările de după urechi.
La marginea lumii, cineva trage sforile
nemuririi,
îi pune cercei şi-i spune poveşti
cu bijutieri şi femei care trăiesc pe furiş.

În vacarmul cetăţii,
nemurirea se cumpără cu zâmbete.

Un gând păgân

Lama cuţitului se aşează la masă
lângă grumazul meu
şi îngerul râde!
Păcatul dă târcoale istoriei...
Voi fi o piramidă la marginea mării,
iar sabia va rugini în otravă.
Legenda deja mă bântuie...
Drumul spre catedrala sufletului meu
e jucat în picioare de soldaţi argintii,
în bătălia dintre faptă şi gând.

Vei fi fără pereche

Poate nu e prea lung drumul
dintre cele două împărăţii...
De-o fi cu iarbă, cu piatră sau cu foc,
îl voi trece desculţă, albă şi sidefată.
Tu vei fi când înainte, când înapoi,
vei fi râzând, vei fi plângând, vei fi...
Zeiţa sticloasă îmi va zâmbi duios,
iar anotimpul va fi străveziu.
Voi vedea aurul, smirna şi tămâia!
La marginea pământului,
la picioarele zării,
marea va fi departe
şi corabia de ceaţă va pluti pentru tine.
Vei fi fără pereche!

În muzeu

S-ar fi putut întâmpla
ca tu să nu fi fost lângă mine
când am aflat că voi pleca spre lumină –
dar vestea asta s-a împărţit la doi
şi mi-e din ce în ce mai greu
să-ţi desluşesc taina din ochi.
Trebuie să păşim împreună desculţi
pe drumul îngust presărat cu cioburi.
Ne vom întâlni cu toate amintirile
şi le vom lua cu noi în unghii.
În veşnicie, unghiile noastre
vor fi minunile lumii apuse.
Ei vor şti că suntem dovada
acestei lumi
şi ne vor aşeza în muzeul de cleştar
al trecutului şi viitorului.

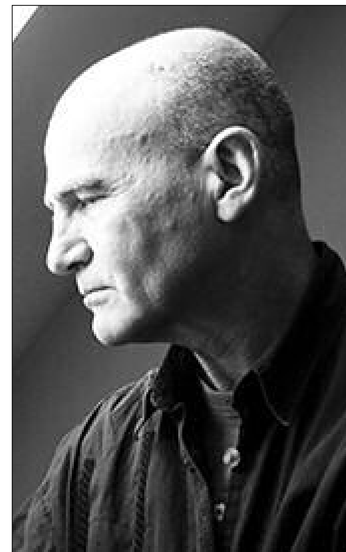
Am devenit cuvânt

Cândva, mă durea singurătatea.
Număram stropii ploilor cenuşii,
număram lacrimile plânsului de argint...
Dumnezeu mă număra
printre cei cu mâna întinsă spre fericire...
Înainte de tine nu era nimic,
îi iubeam pe cei neîntâmplaţi.
Dumnezeu mă număra
în tremurul norilor de culoarea ochilor.
Într-o zi de sărbătoare m-a strigat pe nume
şi m-a răsărit într-o grădină albastră.

Silvia PETRE-GRIGORE

Lector

Câinii negri ai soarelui



Mereu le spun prietenilor: nu vă plângeţi pentru lucruri mărunte, păstraţi-vă puterile pentru situaţiile-limită. Zici că e greu? Dar dacă mâine vine Apocalipsa şi trebuie să laşi totul şi să supravieţuieşti în ceaţă şi frig? Atunci vei dori acest prezent pe care-l blamezi zi şi noapte.

Am citit romanul **Drumul**, de **Cormac McCarthy**, apărut la noi în colecţia *Raftul Denisei*, Editura Humanitas, 2009, tradus de Irina Horea.

O iarnă atomică şi un decor postapocaliptic. Întoarcere la canibalism, la supravieţuire. Un tată şi un fiu călătoresc spre mare. Spre resturi de lumină. Nişte pături, un pistol, ceva de mâncare. O lume fără oameni. O parabolă despre tot ce poate fi inuman. Natura şi oamenii între violenţă şi duioşie. Păduri mohorâte, case carbonizate, leşuri plutind pe ape, conducte ruginite, „întuneric implacabil, câinii negri ai soarelui, care alergau, vidul negru, zdrobitor al universului". Un timp împrumutat, o lume de împrumut, epave de clădiri, sârme încâlcite, pustietate rece.

Cormac McCarthy s-a născut în 1933. S-a înrolat în aviaţia militară, nu şi-a terminat studiile, s-a mutat în Alaska şi a început să scrie. După un roman de-al său au realizat fraţii Coen filmul *No Country for Old Men*. Romanul *The Road - Drumul* - a fost recompensat cu Pulitzer Prize în 2007. Odiseea supravieţuirii creează un suspans alimentat de eterna speranţă umană. Adică... poate că totuşi mai există o portiţă, o soluţie. Interesante sunt dialogurile concepute de autor, fără clasica liniuţă de dialog, devenind, parcă, lungi poeme, înşiruite pe verticală, într-o economie tulburătoare de vocabular.

Regizorul John Hillcoat a ecranizat *Drumul* în 2009, cu Viggo Mortensen, Kodi Smit-McPhee, Robert Duvall şi Charlize Theron. Mi se întâmplă prima oară să nu am dorinţa de a vedea filmul. Spaima. Vreau să rămân cu sobrietatea frazelor, cu imaginile create de cuvinte. Romanul e rotund, sobru, viforos, sângerând. Dacă personajul îşi aminteşte de trecut într-o frază efemeră, regizorul face un flash-back care poate rupe ritmul.

Văd filmul. Nu ajunge la înălţimea operei. Scriitura e ca o tăietură precisă în stâncă. Regizorul australian John Hillcoat, născut în 1961, vrea să fie corect, se străduieşte să creeze atmosferă. El a mai realizat westernul *Propunerea*, în 2005. Aici, în *The Road*, îi reuşesc decorurile. Evită culorile ţipătoare, preferă arămiul în sepia. Vedem moloz, maşini abandonate, cenuşă, dezastru, oraşe crăpate. Totul e credibil. Viggo Mortensen joacă ireproşabil, e un mare atu al filmului. Băiatul din film mi se pare de o fragilitate prea feminină. Există suspens, dar şi voce din off, ceea ce mie îmi sună a fugă spre literatură, a neputinţă filmică. Cartea evită clar melodramaticul, dar în film sunt prea multe scene cu soţia disperată, încât emoţia alunecă subtil spre o tentă duioasă, ceea ce romanul nu adoptă. Cu toate acestea, filmul e meritoriu, sensibil, cu scene elaborate, cu detalii bine puse la punct, cu un actor ca Viggo, capabil să evite orice facilităţi sau impulsuri contrafăcute.

Alexandru JURCAN

Muzica

Sibiu' rămâne în top...

Prin cea filarmonică, focar de cultură la greu. Și a ei orchestră rânduind sonor cu atâta spor. Fui acolo-n sală și rău îmi păru când ieșii din ea. Mai cu seamă că sunetul acum e-mbunătățit. Fiind o plăcere să-l asculți pe Mozart. Sub bagheta fermă a unui model. Ilarion Ionescu-Galați. Septuagenar, cu ani mulți la pult. Sigur priceput la instrumentiști, dintre ei venind. Și la partituri știute în cap, căci a dirijat liber, dezinvolt și eficient. E nițel rigid, din cauza vârstei. Dar impune cert și cu viu impact. „Serenata notturna" și concertul antepenultim pentru pian sunând strălucit. E drept că fură create așa, da' și interpreții contează cumva. Nabioulin având, categoric, merit din belșug. Știam despre dânsu' și voiam să-l văd. Precis în tușeu și fin copios. Școlit cu temei, rafinat nespus. Tânăr, cultivat și prietenos. Vorbind românește și dorind rostit a veni-n Pitești. Degrabă, sperăm, să se-ntâmple asta. Neîndoielnic, Alexei triumfând. Iar noi unanim jubilând…

În loc de final, mă-ntorc nițeluș la Ilarion. Care-a încheiat cu Schubert, la fix. „Mica simfonie", o bijuterie. Și ea deslușită la superlativ. Sunt eu cusurgiu, da' de data asta nu găsii nimic ca să reproșez. Totu-a curs fluent și desăvârșit. Zău că am plecat tare întristat că s-a terminat ceva minunat..

Un superrecital

Spre fine de Brumar, la filarmonica loco. Binevenit, categoric. Cu „AD LIBITUM", cvartetu' din Iași. Vechi de-un sfert de veac. Primenit mai an, în chip nimerit. E un monolit, sunând ideal. Precis și distins. Nuanțat la fix, cu maxim bun gust. Program dificil. Chiar deloc facil. Enescu, modern. Experimental. Ludwig, viguros. Aprig, furtunos. Ravel, fin, frumos. Liric, delicios. Una peste alta, impresionant. Idem fascinant. De apreciat și de consemnat. Ceea ce și fac, entuziasmat. Dară și mâhnit că nu-s mai versat. Să scriu despre ei cât mai adecvat. Ei fiind, la rând, Alexandru Tomescu și Șerban Mereuță, la două viori. Apoi, Bogdan Bișoc și Filip Papa, la violă, cello. Cordari redutabili, vădit admirabili. Așa se potrivesc și se împletesc că desăvârșesc la ce ostenesc. D-aia cuceresc unde poposesc. Și la Pitești, cert. Sunt muzicieni cu simțire, clar. Și cu pregătire ce-ar putea să fie model pentru mulți. Virtuozitatea, notorietatea se-ntrețin prin muncă. Vocația nu le lipsește, nici ea, iară rezultatu-i sigur consistent. V-așteptăm din nou, domnilor, veniți, nu ne ocoliți...

Adrian SIMEANU

Ioan Suciu: *Împătimit în Cântec*



Am promis scriitorului Ioan Suciu, de la Başov, în urmă cu nişte timp, că am să scriu despre o carte pe care mi-a dăruit-o. Am scris. Urma să mă sune peste câteva luni să vorbim. Îşi dorea ca articolul să apară înainte de ziua lui de naştere.

Am scris rândurile de mai jos când scriitorul era încă în viaţă, dar n-a apucat să le citească! Poate de undeva, totuşi, acum, le vede...

Chiar prin titlul volumului – **Împătimit în Cântec**, Editura Nico, Târgu-Mureş, 2012 –, **Ioan Suciu** îşi mărturiseşte poziţia faţă de literatură, într-o formă supremă, cântecul, promiţând, totodată, o carte-artă poetică, al cărei subtitlu, *scrisori imaginare*, sugerează aplecarea lui spre un univers dincolo de concret, în spaţiul gândului care, la fel ca pentru orice visător, fireşte, e superior lumii imediate.

Împărţită în cinci capitole (*Scrisori imaginare*, *Dimineaţă de primăvară*, *Un cântec, o pasăre*, *Râuri prin ceruri*, *Împătimit în Cântec*), ale căror titluri refac, în ordine inversă, drumul spre început – primul reia subtitlul volumului, iar ultimul e acelaşi cu al cărţii –, aluzie la ciclicitatea trăirilor sau, poate, la relaţia destinală cu poezia, aşa cum o simte şi o trăieşte poetul, închis în acest cerc al creaţiei, cartea îşi află în Ariel prezenţa prin care se deschide spre cititor, deloc întâmplător, acestuia atribuindu-i-se, între alte semnificaţii, şi aceea de înger al creaţiei, fără a se neglija nici altele, înger al vindecării, al mâniei, în fond trăiri pe care le propune sau cărora li se propune, ca antidot, arta.

Ecouri romantice, simboliste traversează volumul, într-un perimetru, totuşi, al echilibrului clasic, traducând, mai ales, metonimic, suveranitatea sacrului – *Iureş de aripi ar fi fost în raze* –, peste un peisaj natural şi uman ale cărui asperităţi, când apar şi tind să-şi sporească şederea, sunt repede anulate, pentru ca armonia visată să-şi reia stăpânirea: *Milioane de sunete albe/ îşi ating începutul:/cling…/ cling…/ Carnea lor iese din semn/ făcându-se iarbă…*

Ilustrând, în plan prozodic, mai ales poezia modernă, poetul transpune în imagini, în care se îmbină picturalul cu meditaţia, frământările unui suflet în care *Se face seară… Vântul/ desenează un nor/ ca un gând* şi pentru care orice *vibrare* a lăuntrului devine apoi un text, de obicei concentrat, expresie a unei clipe care aspiră, prin poezie, la eternitate, amintită de o *voce interioară.*

Volumul cuprinde, după cum tot de la început se menţionează, *poezii de dragoste*, dar ţinta sentimentului nu e doar iubita, ci şi existenţa, în ansamblu, care-i dezvăluie ochiului artist forme incomensurabile de frumuseţe, generatoare ale acestui simţământ suprem, de la firele de iarbă, la adierea vântului şi până în zarea speranţelor care-l animă, *Hotar de ceruri* ce *rămurise-n noi*, fiindcă *e chiar şi-n amurg, mereu/ acelaşi răsărit.*

Sinestezic (*Râuri de sunete curgă-n/ iureş…*; *Am ascuns/ râuri/ de/ sunete/ în lumina ta*), textele vizează inefabilul – când *Ontice treceri/ numind Povestea/ tăcerilor, par că/ i-au pus pădurii – un/ cer de miresme…* –, apelând, pe larg, la livresc, într-o exprimare, adesea, ambiguu-ermetică, a cărei decriptare, tocmai de aceea, se poate face în direcţii antinomice: *Monadă-n cerul apelor sfărmate,/ o nevenire încă,-mi mai prevezi/ numiţii aştri întru dovedite/ arderi, să-ţi pierd reci zărilor de ieri.* Această tendinţă, deci, voită, spre livresc, cu aport neologic masiv, pe de altă parte, poate limita/tempera receptarea sentimentului, în tentativa, firească, de a descifra mesajul.

Deschis spre îndemnurile firii, venind pe orice cale, inclusiv on-line (*am văzut dimineaţa aceasta cu aerul/ ei îmbătător* care *vine/ la mine on-line…*), poetul percepe cele două valenţe ale timpului – cea limitată, a fiinţei, şi cea nemăsurabilă, a Universului –, *În spaţiul unei Ore/ ce ne leagă cu Timp.*

În ce priveşte iubirea, sub semnul căreia este pus întregul volum, aceasta este exprimată în game diferite, potrivit fluctuaţiilor sufletului: iubita e, astfel, gândită *cu tăceri metafizice*, visată *cu monologuri romantice* ori ameninţată: *Aş vrea să ştii/ că te-am dezmoştenit/ de neuitare/ şi de mit.*

Confesive chiar prin titlurile multora dintre ele, poeziile din volumul lui Ioan Suciu dezvăluie un suflet neliniştit, în căutarea unei lumi pe potriva aspiraţiilor sale, dincolo de cuvinte, dincolo de imediat, pe care nu încetează să o rescrie/descrie, explicându-se, în felul acesta, caracterul proteic pe care îl capătă.

Mioara BAHNA

Am ajuns iarăşi acasă…

Curtea înghite frunzele de nuc an după an,
rufe la uscat nu mai sunt,
casa e goală, scaunele pustii,
semn că spaimele mele se adeveresc.

Părinţii sunt pe undeva…
să-mi pregătească aşternutul
pentru câteva nopţi de locuit într-un muzeu,
alături de amintiri:

„copiii se hârjonesc în tindă
imitând jocul îngerilor,
în jurul unui blid,
la o masă rotundă"…

Am călătorit ca un bumerang
în propria viaţă - muzeu
şi am eşuat
stelele numărând.

* * *

Am iubit toamna întotdeauna…
O îmbrăţişam în propria-mi inimă
cu frunze cu tot,
acum o detest, ca pe un vechi instrument,
peste care arcuşul trece
către ultimul anotimp.

Nicolae EREMIA

Mâinile-au scris

Mi-am luat, într-o seară, fericirea la rost;
nu ştiu câte ore pe ceas să fi fost.
Mi se-arătase, timid, în noapte,
cu parfum de smirnă şi de vise răscoapte.
Luna bătea în cer, ca în piept
inima mea, atunci când aştept.
M-aş fi urcat pân' la tine pe-o scară,
te-aş fi luat într-un sac să te duc pân' la moară,
să mi te macin, să mi te fac pâine,
să am din tine şi-n ziua de mâine.
Stele erau, nu erau, nu mai ştiu;
se-ntâmplă să fie uneori prea târziu.
Pe cer, neagră, noaptea se lăfăia,
bătea un soare în inima mea.

Mi-am luat, într-o seară, fericirea la rost;
nu ştiu câte stele pe cer să fi fost.
S-a dus precum toamna cocorii se duc,
să doarmă o ţără; eu – singură-cuc.
Îmi bate luna c-o rază în piept,
sunt încă acolo şi încă aştept.
De tine mi-e dor cel mai mult când te văd,
şi-mi e vifornită, şi-mi este prăpăd!
Te-aş fi sărutat pe gură sau pe ochi,
Dar am zis că din asta ai să te deochi.
Aşa că obrajii pe buze ţi-am prins.
(N-am scris eu asta, mâinile-au scris!)

Florentina Loredana DALIAN

Fereastra

Chipul doamnei Piroska Pálffy Grimm...

... în lumina acestui decembrie, mi se pare a fi o plăsmuire a impresiilor mele puternice, cărora iarna le îngroaşă conturul. Dacă nu aş fi avut martori, aş fi crezut că vizita matinală, făcută în grabă la locuinţa domniei sale din Turda ar fi fost un licăr al unor imagini rămase în mintea mea din paginile vreunei cărţi.

Uşa s-a deschis înainte ca eu să mă desprind dintr-o altă impresie, cu totul diferită de cea care avea să se înstăpânească în scurt timp. În încăperile locuinţei familiei Grimm stăruia o grandoare ciudată. Imediat s-a lăsat o tăcere în miezul căreia se putea desluşi fluidul emoţiei, misterul acelui loc. Dincolo de viaţa cotidiană şi de preocupările noastre obişnuite există *magia* resimţită în faţa unor lucruri pe care nu ţi le poţi imagina, frumuseţea şi armonia unor creaţii de artă neobişnuite prin modul în care au fost folosite tehnicile artistice. Pereţii camerelor erau panotaţi cu o mulţime de tablouri într-o cromatică vie, pulsând parcă de sevă. Fiecare lucrare avea un zvâcnet particular, organic, asemenea unor inimi ale neliniştilor, dar şi ale bucuriei. Erau tablouri „pictate" cu acul – o artă textilă mult diferită de cea a tapiseriei. Un fel de pictură gestuală, realizată cu acul şi firele colorate, fără conturul vreunui desen sau a unei teme stabilite dinainte.

Am privit succesiunea tablourilor cu lumea lor înmiresmată de linişte, liniile perfect sincronizate, textura lucrului cu fineţea scoarţei de mesteacăn, striaţiile firelor ca nişte codiţe de înger. Teme alegorice, subiecte diverse, dar şi lucrări de abstracţie lirică – poate cele mai reuşite – dovedeau o imensă iubire pentru metafora culorii şi a formelor.

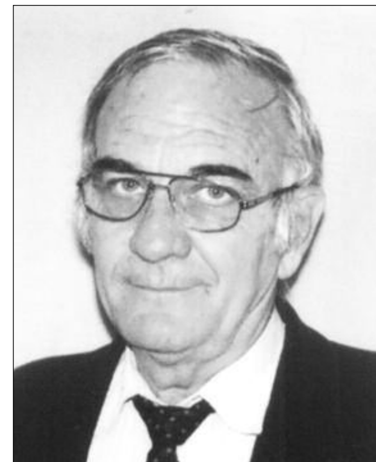
Galeriile Grimm – cum îmi este atât de drag să le numesc după ce impresiile mele s-au aşezat – îşi fac cu greu drum în calendarele de prezentare ale instituţiilor culturale. Ele ar merita atenţia criticilor de artă. Nepermisa noastră ignoranţă scapă din vedere valoarea estetică a unor creaţii cărora li s-ar cuveni o altă lumină, un spaţiu în care aceste lucrări autentice să-şi poată înălţa imnurile.

Piroska Pálffy Grimm nu a urmat o şcoală de artă. A „beneficiat" însă de ciudatul avantaj oferit de o boală ale cărei suferinţe au fost trasfigurate. A fost răsplătită cu numeroase premii şi distincţii... doar în străinătate, în Europa şi America, acolo unde i-a fost îngăduit să aibă expoziţii. A primit titlul de *Cavaler al culturii* pe care Guvernul Ungariei îl oferă anual unui număr de 40 de personalităţi.

Spre finalul emoţionantei mele întâlniri cu doamna Grimm, rotindu-mi privirea încet, a nu ştiu câta oară, peste *tablourile Grimm*, am descoperit, aproape de canatul unei uşi, un portret al străbunicului domniei sale, o pictură impregnată de anii scurşi între două epoci legate misterios de punţile vii ale aristocraţiei.

Liliana RUS

Pictorul Mihai Rusu



La 28 de ani după un exil în Germania, Galeria *Dialog*, din Bucureşti, îl comemorează pe pictorul Mihai Rusu. Plecat din ţară în anul 1985, acesta se întoarce în 2013, iar în aprilie se stinge din viaţă la Bucureşti.

Pictorul Rusu este cel mai interesant artist român, care a făcut o simbioză între Corneliu Baba, Alexandru Cicurencu şi Camil Ressu. Maestrul Rusu i-a avut profesori pe toţi aceşti trei artişti, şi am specificat acest lucru pentru că de la fiecare a împrumutat câte ceva: rigoare, culoare, desen. Expoziţia de la *Dialog*, care va rămâne deschisă până la 1 februarie 2014, este organizată de Ruxandra Garofeanu şi cuprinde un număr suficient de lucrări (atât pictură, cât şi desen), pentru ca lecturarea lor să poată conduce la înţelegerea demersului artistic.

Importanţa operei lui Rusu stă în faptul că este o dovadă de respect pentru valorile universale ale picturii moderne. Într-o perioadă (şi mă refer la anii 60) în care foarte mulţi artişti români cochetau cu proletcultismul, Mihai Rusu comunică cu „cititorii" săi prin compoziţii figurative, dar şi nefigurative (pictură „tubulară"). Arta sa se înscrie în zona constructivismului, dar evident influenţată, pe de o parte, de Renaşterea italiană, iar pe de altă parte de Fernand Leger. Lucrările realizate în ţară se deosebesc de cele produse în Germania între anii 1990-1995, la care se remarcă o cotitură către abstract. Figurativul său se „topeşte" în gestualism şi în aluzii la stări psihice. Se simte în această perioadă influenţa lecţiilor filozofice ale lui Heidegger şi Capra.

Nimic din opera lui Mihai Rusu nu este compromis sau facilitate, iar în demersul său detectăm dorinţa perfecţiunii. Nu-i scapă niciun element ce ţine de construcţia lucrării, de la suport până la înrămare. Maestrul Rusu i-a considerat pe prietenii săi parteneri la bucuria descoperirii fenomenelor şi stărilor spirituale. Tehnica lui, uneori cu tendinţe op' artistice, este impecabila.

Născut la Vorona – Bucovina – în anul 1925, Mihai Rusu a fost un artist laborios, cu expoziţii nenumărate în ţară şi peste hotare. Are lucrări în multe colecţii particulare şi de stat din România şi din întreaga lume. Păcat că una din lucrările sale monumentale, realizată în 1973, la fostul Tehnic Club din Piteşti a fost distrusă.

A fost membru al UAP din România şi al Asociaţiei Artiştilor din Baden, iar din 1989 şi al Uniunii Artiştilor Plastici Germani.

Remarcabilă a fost şi activitatea lui Mihai Rusu în calitate de profesor, atât la Liceul Tonitza din Bucureşti cât şi la Universitatea de Artă.

Sunt de-a dreptul bucuros că am fost studentul acestui minunat dascăl. Tot ce fac astăzi i se datorează profesorului şi omului de artă Mihai Rusu.

Dumnezeu să-l odihnească!

Arhitectura, o problemă de vieţuire şi convieţuire

Doresc să încep articolul cu o felicitare pentru organizatori şi în special pentru domnul director Mihail Sachelarie. Biblioteca Judeţeană Argeş „Dinicu Golescu" propune o expoziţie inedită cu genericul „Arhitectura, o problemă de vieţuire şi convieţuire".

Autorul, un piteştean tânăr, Alexandru Preda, ne oferă variante de vieţuire, dar şi de convieţuire în planşe şi fotografii cu o citire lesnicioasă chiar pentru profani.

Remarcabil este faptul că tânărul arhitect (acea combinaţie seducătoare între artist şi tehnician) nu părăseşte o zonă bătătorită cu orice preţ pentru a se arunca în spectaculos sau decorativ (vezi Gandi sau Hunderwaser). Alexandru Preda îl iubeşte mai mult pe Corbusier, arhitectul care a creat PURISM-ul, concept de arhitectură adaptat proporţiilor şi nevoilor fireşti ale corpului uman.

Tânărul arhitect este adeptul îmbunătăţirii sistemului de locuinţe în oraşele aglomerate. Alexandru se foloseşte de designul modern pentru a se face mai repede înţeles de beneficiar.

Studiile şi propunerile realizate de arhitect sunt susţinute de detalii, care te ajută să intri în ceea ce numim o unitate de locuit sau un spaţiu de lucru (spre exemplu birouri). Demnă de remarcat este această modernă „aşezare" în natură, la care omul să se simtă bine în spaţiul nou creat fără să aibă sentimentul distrugerii sau îndepărtării de un sistem de vieţuire deja consacrat.

Ideea organizării unei astfel de expoziţii, cu de toate – mă refer şi la impactul psihologic cu modernul – este cel puţin benefică...

Ion PANTILIE

O seară cu Ion Toma Ionescu



A fost seara de vineri, 15 noiembrie, când scriitorul a descins, la Biblioteca Județeană Argeș, cu proaspăt-tipăritul său roman – „Gușterele”.

Ion Toma Ionescu are antecedente serioase, poezia și proza publicate până acum demonstrând, fapt salutat de breaslă, că suntem în prezența unui autor stăpân pe mijloacele sale de expresie, antrenat pentru bătăliile, frontale sau piezișe, cu textul literar.

Romanul „Gușterele” vine după „Dosarul Albaștrii”, conceput diferit, deși în același registru autobiografic. O biografie întocmită după regula jocului postmodern, structurată pe segmente narative care evidențiază, sub cerul altor lumini și umbre, tipologiile, epicul, planurile temporale. Ion Toma Ionescu pleacă de la schița-dubiu, schița-ezitare, pe care o urmărește atent în evoluția ei. Acumulările, nuanțele, abaterile de la ritmul impus aparțin construcției în sine. Autorul nu face decât să alăture magneții – amintiri personale, amintirile altora, documente de epocă, radiograme și note informative din dosarele de securitate, astfel încât povestea personajelor să se însuflețească singură.

Tobârlan, Veroana, Mița, Gica, Nilă, Gogu, Lenuța, Nicolae, Maria, Comunista revin la viață ca și cum n-ar fi pierdut-o niciodată. Persistă, însă, o senzație ușoară de iluzie optică. Ești sigur că sunt ei, ar fi bine totuși să te uiți de două ori, poate se va vedea mai clar, ar fi bine dacă ți-ai pune o pereche de ochelari, poate culorile ar deveni mai puternice. Aceasta este, de fapt, nota revelatoare a personalității lui Ion Toma Ionescu, notă în funcție de care „Gușterele” (motivul șopârlei-simbol, al șopârlei-fetiș, întregitoare și guvernatoare a mozaicului) este perceput atât ca o carte-proiect, nefinisată, deschisă oricărei reveniri (s-au exprimat în acest sens criticul literar Marian Barbu și poeta Magda Grigore), cât și ca roman de sine stătător, coerent, apt să circule cu fruntea sus printre romanele perioadei (punctul de vedere le aparține editorului Călin Vlasie și poetei Allora Albulescu-Șerp).

Alexandru Preda şi arhitectura speranței



Studentul în anul al-VI-lea, la Arhitectură, în Bucureşti, Alexandru Preda, a luminat, în sens propriu, holul central al Bibliotecii Judeţene Argeş. Planşele şi machetele expoziţiei „Arhitectura – o problemă de vieţuire şi convieţuire”, expoziţie vernisată vineri, 1 noiembrie, şi deschisă până la jumătatea lunii, s-au dovedit a fi pretext de dezbatere, dar şi de visare.

Artişti argeşeni consacraţi – Ion Pantilie, Margareta Popescu, Marius Ivanovici, Daniel Preduţ – elevi de la Liceul „Dinu Lipatti”, de asemenea fidelii evenimentelor derulate în această instituţie au admirat şi au comentat propunerile tânărului piteştean. Aflat la capătul unui stadiu de formare profesională, Alexandru Preda se confruntă, în premieră absolută, prin intermediul expoziţiei, cu viitorul căruia a început deja să-i confere un conţinut şi tuşe personale.

Pornind de la convingerea că arhitectura nu înseamnă strict imagine, structură, funcţiune, ci context şi construct cultural, studentul nostru proiectează o serie de locuinţe colective, dispuse vertical – camerele apartamentului sunt una deasupra celeilalte, fiecare apartament îşi are curtea şi scara sa, caracteristici de natură să imprime proprietăţii atât note particulare, cât şi note de intimitate.

Remarcate din capul locului – turnul de birouri şi oul (trimiterea la oul dogmatic este o chestiune de imaginaţie, susţine autorul) destinat atelierelor de creaţie artistică şi spaţiilor de expunere.

Alexandru Preda lucrează, în sensul concepţiei, respectând principii cosmice şi motive ancestrale. O explicaţie suplimentară pentru faptul că, imediat ce intri în Biblioteca Judeţeană Argeş, preţ de câteva minute ai senzaţia că te-ai rătăcit. Nu însă pe culoarele vreunui coşmar la care te uiţi cu ochii deschişi, ci într-o lume a Speranţei, rotundă, plină, armonioasă şi liniştitoare.

Denisa POPESCU MARTIN

Du Congo au Danube/ De la Dunăre la Congo –
o carte de poezie prezentată la GAUDEAMUS 2013
şi la Centrul Cultural Piteşti

Grupul Ambasadelor, Delegaţiilor şi Instituţiilor Francofone (GADIF), partener de onoare al Târgului internaţional de carte GAUDEAMUS 2013, a organizat vineri, 22 noiembrie 2013, în cadrul Târgul internaţional de carte GAUDEAMUS 2013, dezbaterea „Afrique-Roumanie-Caraïbes – istoria zidirii unui dialog poetic", prilejuită de publicarea celei de a doua ediţii a antologiei bilingve de poezie contemporană din Congo-Brazzaville şi din România, *Du Congo au Danube/De la Dunăre la Congo*.

Marilena Lică-Maşala, fondatoarea proiectului cultural Africa-România-Caraibe (ARC), a fost secondată de editorii Dieudonné Gnammankou şi Cassian Maria-Spiridon, poeţii Ştefania Oproescu, Marius Chelaru, Nicolae Panaite, Valentin



Talpalaru, Alexandru Ovidiu Vintilă, Boris Mehr, Mihai Ciupercescu. Au citit din creaţia lor poeţii antologaţi Lucreţia Picui, Ion Popescu-Sireteanu şi Cătălin Drăghici.

Evenimentul s-a încheiat cu un scurt omagiu în memoria poetului filozof Léopold Congo-Mbemba (1959-2013) şi un recital poetico-muzical, inspirat din poemele *Du Congo au Danube*, susţinut de elevii Centrului Cultural Francofon din



Buzău, în regia profesoarei Oana Pleşea.

Dintre invitaţii de onoare ai manifestării îi amintim pe M. Albert Kalenda, secretar 1 al Ambasadei Republicii Democratice Congo la Bucureşti, Denise Ndzakou (artist plastic, viceprimar al Primăriei Montreuil, Franţa), conf. dr. Antoaneta Lorentz, specialist în traductologie, Oana Pleşea (Centrul Cultural Francofon Buzău), Carmen Dumitrache (Centrul Cultural Piteşti), scriitorul Armand Mavinga (Congo-Kinshasa), dr. Akin Obisanya (Nigeria), Wilfrid Tisma (Haïti).

Evenimentul de la Cafeneaua GAUDEAMUS face parte din seria *Espace poésie* şi este susţinut prin amabilitatea dlui Benoit Rutten, delegat Wallonie-Bruxelles şi preşedinte al GADIF, şi este integrat în manifestările *Au(x) Pays des lettres/Pe tărâmul literaturii*.

Luni, 25 noiembrie, la Centrul Cultural Piteşti, s-a desfăşurat un dialog pe aceleaşi teme, purtat de Wilfrid Tisma, reprezentantul *Camerei de muncă* din oraşul Guanava, Haïti, prof. drd. Ion Marin Uţă, vicepreşedinte al *Ligii de cooperare culturală şi ştiinţifică România-Franţa*, şi Marilena Lică-Maşala. S-a prezentat volumul de poezie *Du Congo au Danube*, iar Lucreţia Picui şi Nicolae Eremia au susţinut un scurt recital poetic. Au participat scriitori, profesori şi, din partea gazdelor, Carmen Dumitrache, directoarea Centrului Cultural şi Virgil Diaconu, directorul revistei *Cafeneaua literară*. **(C.L.)**

Muzica

Sunt un norocos...

Îmi doream atât și s-a întâmplat. La Radio-n sală recent m-am aflat. Divine cântări am apludat. Zău c-a meritat cu vârf și-ndesat. C-am reascultat orchestra de-acolo. Mult întinerită, vădit iscusită. Timpani, suflători, corzi, lucrând sudat. La fix, așezat, de apreciat. Are clasă cert. Doar să o mențină ori să o sporească. O să reușească, nu mă îndoiesc. Având des, în față, oameni pe ales. Ca și astădată. Când fu la pian un muzician dibaci dovedit, pe drept îndrăgit. Horia Mihail, interpret subtil. Picurându-l fin, fluent, cristalin pe Marele Surd în sufletu' meu lângă el mereu. Și al celorlați, aidoma, socot. Unanim atrași de concertu-i fain. Da' și de solist care-l tălmăci de ne cuceri. Și ne mulțumi. Horia, ești tare și confirmi constant la nivel înalt. A fost nimerit că te-ai însoțit cu un dirijor deja renumit. Julian Andreas Kuerti. De fel din Toronto. Deși tânăr încă, experimentat. Neînduplecat în a smulge note de la cei conduși ferm, convingător și fermecător. Aprig și precis, ager și decis. Bruckner i-a ieșit cum n-am prea-ntâlnit. „Romantica" grea, însă maiestuoasă. Dezlănțuită, tristă și tumultuoasă. Piesă de rezistență fățiș pentru protagoniști. Dar, făr' a le pune probleme vreun pic. Motiv să îi întâlnesc și cu alt prilej. Pe Julian, și la Pitești. Unde Mihail o veni-n april. S-ar putea-mpreună?, mă întreb firesc. Cu nițel efort, sunt sigur că da. Și filarmonica loco, și-ai săi melomani, ar fi onorați…

Adrian SIMEANU

Tatiana Ciurea - sinceritate şi artă

Vrând-nevrând, contemplând creaţia Tatianei Ciurea, ajung la câteva concluzii despre artist: nu doar talentul creatorului face arta să fie de calitate, nu doar o idee bună poate încununa o operă de artă, ci sinceritatea, sinceritatea cu care este investit fiecare gest creator, dar şi strădania îndelungată. Gusturile se educă, se învaţă, se asimilează, însă sinceritatea care îţi calibrează sensibilitatea cu care te expui printr-un gest artistic (fie că e poezie, teatru, muzică, ori pictură) este şi dovada curajului şi dăruirii artistului.

Privind tablourile pictoriţei, valuri de întrebări îmi inundă mintea: ce lumi, ce sentimente, ce experienţe a traversat acest suflet de a reuşit să redea, atât de sensibil, un univers scăldat în magie? De unde izvorăşte forţa acestei sincerităţi spontane, când cuvintele nu surprind şi nu reuşesc să redea aproape nimic din realitatea ta? Numai credinţa, munca tenace, talentul şi sinceritatea faţă de tine şi faţă de cei din jur pare a fi de mai mare ajutor. Spaţiul dintre rame îl percep ca pe o dimensiune pentru refulare, dar, în acelaşi timp, şi ca pe un adăpost pentru suflete. Un peisaj surprins într-un tablou este o amintire, o atmosferă, o stare de spirit, pe care formele şi armonia cromatică le pot înnobila la nesfârşit. Tatiana Ciurea a creat ferestre către interiorul nostru şi acest lucru extraordinar mă face să consider arta ei o reuşită.

M-a impresionat să regăsesc în lucrările Tatianei sinceritatea despre care scriam mai devreme. Lucrările străbat timpuri diferite, aduc aminte de originile noastre ca români, de credinţa strămoşească, descriu peisaje armonioase, vorbesc despre cultură şi specificul arhitectural, închizând într-o sferă protectoare, parcă, toate valorile noastre preţioase: natura, divinitatea şi originea.

Tatiana Ciurea a urmat cursurile Universităţii de Arte din Bucureşti şi şi-a construit cariera artistică în paralel cu meseria de profesor, îndrumând şi modelând sensibil sufletele multor generaţii. De când a descoperit dragostea faţă de pictură şi până în prezent, când pictează cu dăruire şi talent, demersul profesional şi-a pus amprenta atât asupra lucrărilor sale, cât şi asupra carierei oamenilor pe care i-a educat. Experienţa profesională atinge domenii diverse: de la pictură la grafică, de la desen publicitar până la arhitectură şi în prezent lucrările sale dau dovadă de maturitate profesională.

Expoziţia personală de pictură şi grafică, deschisă la Galeria Metopa, la sfârşit de noiembrie, este o dovadă a complexităţii şi, în acelaşi timp, a puterii de sinteză de care dă dovadă artista. Tablourile şi graficele sale exprimă sinceritatea, simplitatea şi minimalismul sub care se poate înfăţişa frumuseţea naturii, artista atingând esenţa demersului său. Lucrările, grupate pe teme distincte, creează o atmosferă spirituală curată, reuşind să anticipeze şi perioada de sărbătoare creştină apropiată.

Lucreţia PICUI



Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti
sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti
Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Redactori: Nicolae EREMIA
Gheorghe FRANGULEA
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Liliana RUS

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Piteşti
Tel.: 0248/216348, 219976
Fax: 0248/210068

e-mail:
cafeneaua_literara2003@yahoo.com
http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor, conform legii.
Autorii pot avea şi alte opinii decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite la redacţie nu se înapoiază.

Revista poate fi găsită la chioşcul Muzeului Literaturii Române, Bucureşti.

Tiparul executat la
S.C. Tiparg S.A.,
tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Poeme blues de Crăciun sau *Inima este atunci când suntem împreună*

Mike Godoroja & Blue Spirit, care adună în portativ trei chitarişti de înaltă clasă – Alex Vişan, Robert Ardeleanu şi Mihai Alexandru Tacoi –, un as al tobelor – Vali Vătuiu – şi o voce puternică – aceea a lui Mike GODOROJA, ne-au oferit în seara zilei de 6 decembrie un spectacol de zile mari. Numele său: **Poeme blues de Crăciun**. Locul: Biblioteca Judeţeană Argeş. Invitaţi în spectacol: Dan Mircea Cipariu, Nicoleta Popa şi Denisa Popescu.

Ni s-au oferit câteva blues-uri renumite, excelent interpretate (instrumente şi voce), şi poezie din creaţia celor trei invitaţi. De semnalat ar fi comentariile inteligente, relaxate, cu adresă ale lui Mike Godoroja şi Dan Mircea Cipariu, a căror inimă are deschidere la mare.

Dintre versuri, am reţinut doar câteva: „Puii de floare" şi „Învăţaţi să zâmbiţi din piept". Şi încă un vers: „Dar sufletul mă doare/ S-o văd pe ea cu un alt băiat" (Godoroja). În final, vom reda mesajul lui Mike Godoroja:

„Sunteţi singurii din acest oraş care ascultă, în această seară, blues şi poezie. Trebuie să învingem manelizarea acestei ţări."



În dreptul lor, Mike Godoroja & Blue Spirit au reuşit acest lucru. Şi, vreme de două ceasuri, chiar şi noi. Sau, ca să folosesc cuvintele unui copil: *Inima este atunci când suntem împreună. Când suntem împreună în muzică şi poezie*.

V. DIACONU





La mulţi ani!

De Sfintele Sărbători, *Cafeneaua literară* urează tuturor acelora care au contribuit la apariţia revistei – colaboratori, finanţatori, tipografi – LA MULŢI ANI!

Un gând bun îl are redacţia chiar şi pentru cei foarte apropiaţi, care, pitiţi sub un nume fictiv, caută să ne compromită prin telefoane şi mesaje expediate pe net, pentru a împiedica apariţia în continuare a revistei.

Un an mai bun tuturor!

Cafeneaua literară este membră **APLER** şi **ARPE**.

Vizitaţi Cafeneaua literară la adresa www.centrul-cultural-pitesti.ro